

UNIVERSITATEA ''*LUCIAN BLAGA*'', SIBIU
FACULTATEA DE TEOLOGIE ''*ANDREI ȘAGUNA*''

TEZĂ DE LICENȚĂ

Prof.Coordonator:

Disciplina:

Absol

vent :

-Sibiu-

2012

UNIVERSITATEA ' 'LUCIAN BLAGA', SIBIU
FACULTATEA DE TEOLOGIE ' 'ANDREI ȘAGUNA' '

Părintele profesor Spiridon Cândeă.
Un „teolog pastoral”

Prof.Coordonator:

Disciplina:

vent :

INTRODUCERE

Teologia Pastorală, deși face parte din cadrul disciplinelor teologice practice, constituie o încununare a tuturor disciplinelor teologice, cât și a celor pedagogice și psihologice, folosindu-se de materialul oferit de acestea pentru prezentarea atât a modelelor cât și a mijloacelor necesare conducerii omului pe calea mântuirii.

A păstorii turma lui Hristos însemnează a o hrăni, a o conduce la pășunea vieții celei veșnice. În această lucrare mântuitoare, rolul central îl are păstorul, ca părinte duhovnicesc, următorul Mai Marelui Păstorilor, Păstorul cel bun, care sufletul își pune pentru oile Sale. El săvârșește o lucrare pastorală colectivă, adresându-se obștii credincioșilor, în cadrul cultului divin, o lucrare pastorală individuală, prin Sfânta Spovedanie, și o lucrare pastorală în legătură cu diferitele categorii de credincioși, tineri, vârstnici, bolnavi etc.

Între preocupările de teologice liturgică ale magistrului nostru, vrednicul de pomenire, Părintele Profesor dr. Spiridon Căndea, s-au aflat și cele din domeniul pastoral, onorând o viață întreagă, cu multă erudiție, măiestrie și experiență, disciplinele: Liturgică, Pastorală și Artă creștină.¹

Părintele Spiridon Căndea a fost un expert în Teologia Pastorală, poate cel mai bun și cu siguranță din câți teologi a cunoscut Biserica. Pe lângă Teologia Pastorală, părintele Spiridon Căndea a avut o contribuție esențială la dezvoltarea Psiho-sociologiei românești. Părintele Spiridon Căndea este om al experienței și al soluției, bine pus la punct în ceea ce privește terminologia psihologică și pedagogică a vremii.

Chiar dacă în ambele și profundele sale studii de pastorală, părintele Spiridon Căndea, nu a putut cuprinde întregul domeniu al disciplinei rezervat cursului de Pastorală, ne-a lăsat însă prezentări inegalabile despre preot și preoție, misiune dumnezeiască pe care și-a asumat-o personal, cu întreaga sa ființă, în modul cel mai pilduitor, ca liturghisitor și părinte duhovnicesc.²

¹ Spiridon Căndea, *Studii și articole de Pastorală Ortodoxă*, Ed. Arhiepiscopiei Sibiului, 2002, p. 17.

² Spiridon Căndea, *op cit.*, p. 19.

Paginile care urmează cuprind o seamă de sugestii cu privire la cadrul în care preotul trebuie să-și conceapă persoana, rolul, conduita și codul său de viață și de atitudine personală, încă dinainte de a fi intrat în exercitarea chemării sale.

Chestiunile expuse aci nu se referă, decât indirect, la formele sociale pe care va trebui să le îmbrace activitatea sa de păstor în comunitatea religioasă, unde va merge după hirotonie.

Ținem să precizăm aici că principiile Teologiei pastorale privesc preoția în genere, în toate treptele ei ierarhice, în exercitarea rolului său de conducere pastorală, iar nu numai pe preot, ca treaptă ierarhică. Expresia "datoriile pastorale ale preotului" este, deci, de cele mai multe ori, un fel convențional de a vorbi. Ea este curentă, nu pentru că obligațiile legate de păstoria sufletelor privesc numai pe preotul de enorie, ci mai ales pentru că acesta este cel ce exercită pe teren, în detaliu și în mijlocul realităților, conducerea pastorală.

Icoana de cărturar³ aplecat peste cele ale vieții în și pentru Biserică este chipul care marchează prezența magistrului profesor Spiridon Căndea care a propovăduit și a învățat că în această lume atât de întunecată doar Hristos este Cel care mai poate aduce lumina Sa care

³ Spiridon Căndea, *op cit.*, p. 20.

poate împrăştia furtuna ,să îl salveze pe om de negura păcatelor prin moartea şi învierea Sa.

Părintele profesor Spiridon Cândea a fost un profesor de vocaţie ,cu suflet deschis faţă de tot credinciosul ,a insuflat atât studenţilor cât şi viitorilor preoţi râvna sfântă şi spiritul de jertfă pentru viitoare lor misiune.De-a lungul vieţii a dovedit de nenumărate ori ca este un om neînfricat ,în special acolo unde crezul era vital iar urmarea lui era soluţia.A iubit si a fost intru totul devotat Bisericii străbune ,a iubit nespus de mult preoţia ,el plecând din aceasta lume mulţumit că şi-a îndeplinit misiunea chemării sale de către Hristos.⁴

CAPITOLUL I.

⁴ Spiridon Cândea, *op cit.*, p. 21.

VIATA ȘI OPERA PĂRINTELUI PROFESOR SPIRIDON CÂNDEA

În Biserica Ortodoxă Română numărul preoților buni de astăzi, din fericire, este destul de mare. Ei sunt răspândiți ca o semănătură bună pretutindeni, prin toate provinciile țării...Ei lucrează cu dragoste și devotament pentru realizarea Împărăției lui Dumnezeu în sufletele și pe plaiurile românești, înfruntând adeseori vrăjmășii uriașe și greutăți mari. Ei sunt stâlpul de foc care luminează în beznă păcatului căile credincioșilor. Ei sunt adevărate candelă spirituale care ard în fața altarelor și la icoanele de închinare ale neamului⁵. Când o astfel de mărturisire vine de la o personalitate a Teologiei românești, Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea (uneori folosind pseudonimul Pr. Teofil), făcută în vremuri tulburi și nesigure, și care poate fi rostită, la aceeași parametri, și astăzi, prezentul și perspectiva rolului și rostului preoției sunt percepute optimist. Suma de metafore care creează un climat interior de reală încântare, amplifică bucuria că preoția și preoțimea sunt și rămân factori de stabilitate și progres pentru sufletul și neamul românesc.

⁵ Pr. Teofil (Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea), „*Pentru un studiu românesc de Teologie Pastorală. Invitare deschisă adresată tuturor P.C. Părinți și frați preoți*”, T.R., Anul XCI, nr. 49, Sibiu, 5 decembrie 1943, p.2.

„În mijlocul acestei lumi, care iubește cu patimă nebună *veacul de acum*, se surpă cu repeziciune tot omul care nu este destul de temeinic zidit sufletește. Deșartele amăgiri ale măririi, ale confortului moleșitor, ale bogățiilor trecătoare, ale strălucirilor din afară, prind, cu ușurință, rădăcini puternice în sufletele goale. Cărarea care urcă spre piscurile frumuseților spirituale este îngustă și anevoioasă, în timp ce spre mlaștinile mocirloase coboară multe drumuri și cărări. Sunt puțini iubitori de înălțimi, „îndrăgostiții piscurilor care obolesc dar recrează...”⁶. Tabloul, de un realism tulburător, este așezat, deloc întâmplător, de către distinsul profesor de Teologie Pastorală de la Sibiu (1936-1967), ca preambul al unui articol despre sublimul preoției. Dramatismul descrierii creează premisele unei preocupări deosebit de serioase pentru cel care, venind din lume, confruntat cu detaliile existențiale prezentate mai sus, simte chemarea preoțească și vrea să-l urmeze pe Mântuitorul Hristos, „jertfindu-se și el” pe altarul acestei nobile misiuni. „Preotul reprezintă pe Iisus Hristos și lucrează în parohie în numele Lui. El îndeplinește, așadar, funcțiunea cea mai însemnată și în același timp cea mai plină de răspundere din parohie”⁷. Îl reprezintă pe Hristos cel prezent, prin mijloace specifice și nu are sensul unei delegări speciale, în timp ce Divinitatea s-

⁶ *Ibidem*, „*Sublimitatea preoției*”, T.R., Anul XC, nr. 16, Sibiu, 19 aprilie 1942, p.21.

⁷ *Ibidem*, „*Parohia ca teren de activitate pastorală a preotului*”, M.O., Anul XII, nr. 5-6, mai iunie 1960, p. 285.

ar afla altundeva. „Prezența lui Hristos venită și întreținută prin cuvânt e cu atât mai simțită și mai eficientă, cu cât el e mai puțin separat de rugăciune. Și amândouă sunt cu atât mai eficiente în obținerea prezenței lui Hristos, cu cât sunt mai mult opera comunității bisericești, săvârșindu-se prin preot și prin poporul unit vizibil în jurul preotului, ca organ vizibil al lui Hristos, centru nevăzut dar simțit al ei”⁸. Constatarea: „Hristos în mijlocul nostru” este întărită de adaosul „Este și va fi”, prezența nefiind sporadică, ci pentru „totdeauna, acum și pururea...”

Părintele Profesor, cunoscând foarte bine valurile de instabilitate ce pot afecta statornicia celui chemat, aduce ca suport puterea sfatului, a încurajării continue: „Tu iubite frate, luptă-te mai departe lupta cea bună și nu pleca urechea la fapte amăgitoare! Înfruntă ispitele și rămâi mereu pe crestele frumuseților preoției adevărate! Judecata lumii să nu te preocupe, prețuirea și disprețul veacului să nu te neliniștească. Tu caută să placi judecății lui Hristos și să atingi măsura prețuirii eterne! Tu ești preot al lui Dumnezeu Celui viu și mai presus de preoție nu există, în toată lumea aceasta, nicio altă carieră și nicio altă misiune. Tu ești purtătorul coroanei celei mai înalte frumuseți din lumea întreagă...”⁹.

⁸ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia Ortodoxă*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986, p. 84.

⁹ Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, „*Sublimitatea preoției*”, T.R., Anul XC, nr. 16, p. 1.

Trecând, în expunerea sa, de o manieră aristocratică, peste suma de „atenții” și atentate” cu care se confruntă preotul, ilustrul dascăl de Teologie, rămâne maestru în a privi și prezenta idealul preoției. Abordând cu realism diferite teme ale acestui parcurs, vocația, pregătirea, primii pași și apoi slujirea propriu zisă, nu rămâne marcat de dificultățile inerente ci de sublimitatea lucrării preoțești, în principal, cea pastorală, ocazii în care, lasă Teologiei românești și nu numai, pagini memorabile. Având în față, mereu, tabloul preotului și icoana neamului, beneficiind de capacitatea sa de „vizionar”, caută să umple golul produs de neștiință sau ignoranță, pregătirea fiind o soluție accesibilă și rodnică. „Printr-o pregătire care are drept scop formarea preotului ideal, formarea preotului moral, sfânt și cult, clerul ortodox român ajunge să fie din nou singurul îndrumător adevărat al poporului pe drumurile care duc la mulțumire vremelnică și la fericire veșnică. Printr-o pregătire care face mai presus de toate educație creștinească și trezește conștiința preoțească în sufletul fiecărui candidat la preoție, clerul ortodox român își recâștigă toate pozițiile pierdute și ajunge să fie iarăși conducătorul cel bun și adevăratul părinte al neamului nostru”¹⁰. Fără a duce în

¹⁰ *Ibidem, Pentru o mai bună pregătire a viitorilor preoți, în vol. Studii și articole de Pastorală Ortodoxă*, Ed. Arhiepiscopiei Sibiului, 2002, p. 30.

derizoriu acest subiect atât de fierbinte și fără a epata prin exprimări bombastice, cu maximă seriozitate, cred că se cuvine o trimitere la expresia: „Vom fi iarăși ce-am fost și mai mult decât atât”, realitate pe care distinsul și încercatul dascăl de Teologie o dorea cu prioritate. Un crez fundamental venit de la un trăitor al unor drame multiple, trăite în etape social-politice bulversante. Crezul cuiva care a militat ca preotul „să ducă o luptă constantă pe măsura vredniciei dregătoriei sale”¹¹, laurii victoriei lăsându-i de fiecare dată celor pentru care a fost investit.

Citându-l pe Sfântul Grigorie de Nazianz, care asociază frumosul și dificilul din preoție cu companionii cu care îndrăznește să slujească preotul, și care înainte de a produce emoție înălțătoare, creează realmente, frică, Părintele Profesor caută, cu un neastâmpăr ziditor, noi sensuri ale preoției. Pornind de la realitatea că „preotul va sta împreună cu îngerii, va slăvi pe Dumnezeu împreună cu arhanghelii, va înălța jertfele la jertfelnicul cel de sus, va fi preot împreună cu Hristos, va plăsmui din nou pe om, va restaura în om chipul lui Dumnezeu...”¹², conchide că „sensul preoției, se înalță

¹¹ Pr. Dr. Joseph Allen, *Slujirea Bisericii, chip al grijii pastorale*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2010, p. 78.

¹² Sfântul Grigorie de Nazianz, „Cuvânt de apărare pentru fuga în Pont după ce a fost hirotonit și pentru întoarcerea lui de acolo. În acest cuvânt și despre măreția slujirii preoțești, în *Despre preoție*”, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007, p. 278.

peste bunurile trecătoare ale acestei vieți, peste tot ceea ce este pământesc și se proiectează în Dumnezeu și în veșnicie”¹³. Este imposibil ca un astfel de tablou, o astfel de exprimare, să nu determine frământări și clarificări, în același timp. Universul preoției este amplu, încântător și atât de deschis în ceea ce privește cunoașterea sa. Chiar dacă această investigare, firească înainte de a fi îmbrățișată misiunea, întâlnește anumite limite, de scrutare și de percepție, nu trebuie uitat textul biblic, crez al oricărui candidat la preoție: *Iată vin să fac voia Ta, Dumnezeule (Evr. 10,9)* la care aş adăuga o rugăciune densă și amplă (prin sensuri) și care dezvoltă, în etape, un parcurs sublim: „Învață-mă Doamne să Te caut și arată-Te atunci când Te caut. N-aș putea să Te caut dacă Tu nu mă înveți, nici să Te găsesc dacă Tu nu te arăți. Ca eu să Te caut dorindu-Te și să Te doresc căutându-Te; ca eu să te aflu iubindu-Te și să Te iubesc aflându-Te”.¹⁴ Toată aceasta dezvoltare precisă îl face pe căutător un om ales și nu un aventurier, un iscusit investigator și nu un parvenit.

¹³ Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *op. cit.*, p. 32.

¹⁴ Sfântul Grigorie de Nazianz, „Cuvânt de apărare pentru fuga în Pont după ce a fost hirotonit și pentru întoarcerea lui de acolo. În acest cuvânt și despre măreția slujirii preoțești, în *Despre preoție*”, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007, p. 278.

Venerabilul dascăl pastoralist¹⁵, îmbogățit și cu o vastă experiență de viață preoțească, nu se sfiște să aducă în atenție, adăugând sfatul potrivit, și teme considerate ca elemente colaterale în economia unei purtări de grijă ziditoare. Detaliul comportamental care urmează, poate fi pentru mulți, factor de meditație și, în consecință, criteriu de urmat, tratarea cu indiferență sau neglijență, putând aduce prejudicii majore, nu numai de imagine. „Studiul Teologiei Pastorale povățuiește pe fiecare păstor de suflete să accepte asemenea invitații și să fie prezent întotdeauna și pretutindeni unde îl cheamă datoria, dar să fie în asemenea împrejurări cu mare precauție în toate...Preotul nu trebuie să uite nicio clipă că el n-a venit la masă ca să mănânce și să bea, ci a venit, ca prin prezența lui, să se cinstească masa milosteniei...Scopul participării lui este să impună, prin cumpătarea sa, măsură și înfrânare tuturor celorlalți participanți”¹⁶.

De-a lungul vieții a dovedit, de nenumărate ori, că este partizanul curajului, în special acolo unde crezul era vital iar urmarea lui era soluția. Idealul preoției nu l-a îndepărtat de realismul cotidian. Din contră, i-a dat și culoare și valoare. În momente, chiar ani de crize majore

¹⁵ Pr. Prof. Dr. Spiridon Câdea, *„Sublimitatea preoției”*, p. 15.

¹⁶ Pr. Prof. Dr. Spiridon Câdea, *op. cit.*, p. 99-100.

diverse, s-a ridicat, i-a susținut pe preoți și le-a spus: „Să fiți pe deplin încrezători în darurile cu care ne-a împodobit Mântuitorul Hristos, să îndrăzniți fără nicio teamă și mobilizând în slujba lui Dumnezeu toate puterile sufletului și ale trupului și punând în lucrare întreg zelul ființei noastre, să fim noi, preoții de astăzi, prin darul și ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos, începătorii realizării lumii celei noi...Să nu fiți nebăgători de seamă la darul care este în voi, dar cu care puteți să biruiți, prin muncă și zel sfânt, toate vrăjmășiile și puteți să supuneți din nou lumea Împăratului Împăraților”¹⁷.

La unul din articolele sale Părintele Teofil, alias Părintele Profesor Căndea, a pus acest motto, care prin jocul de cuvinte, prin abordarea de la simplu la complex a unei problematici anume, prin exprimarea concisă și directă, nu lasă deloc loc interpretării, ci totul se transferă în spațiul cugetării. Este aici și poezie și psihologie, și viață și teologie, și pastorație și admirație: „Precum este inima ta așa ești și tu, precum ești tu așa este și casa ta, precum este casa ta așa este și parohia ta, precum este parohia ta așa va fi și vrednicia ta!”¹⁸.

A iubit Biserica și neamul românesc. A ținut la preoțime pentru că iubea nespus preoția. De cele mai

¹⁷ *Ibidem*, p. 173-174.

¹⁸ *Ibidem*, p. 213.

multe ori l-a scos pe preot din contextul personal (pe care însă nu l-a ignorat) și l-a îndrumat și ajutat în cel comunitar. L-a preocupat viața preotului în măsura în care era închinată misiunii, de fapt, rostul ei. A tratat preoția la modul ideal (nici nu se poate altfel) fără să excludă ingerința lumescului pe această traiectorie. Preotul a fost și rămâne un om ales, cu o lucrare aleasă, rodul misiunii lui având tot atâtea „fructe”, câte suflete a păstorit. Primind pe cele ale Domnului și împărtășindu-le apoi omului, preotul face cea mai frumoasă și nobilă investiție din câte sunt.

La înmormântarea sa, ce a avut loc în cimitirul bisericii din Bogata Olteană, județul Brașov, la data de 19 noiembrie 1990, Părintele Profesor Academician Mircea Păcurariu¹⁹, în predica sa adecvată momentului, după ce l-a citat pe Octavian Goga: „Cad, rând pe rând, brazi / Din pădurea de brazi a Ardealului”, a lăsat pentru viitorime, printre altele, și următoarele cuvinte omagiale: „A fost un profesor de vocație, cu dragoste față de studenții săi...Știa să pună suflet în tot ceea ce predă la Catedră, să insuflă viitorilor preoți râvna sfântă și spiritul de jertfă pentru viitoarea lor misiune...A încercat să insuflă studenților dragostea față de pământul

¹⁹ Spiridon Căndea, *Studii și articole de Pastorală Ortodoxă*, Ed. Arhiepiscopiei Sibiului, 2002, p. 25.

strămoșesc, prețuirea pentru marile creații cultural-artistice ale înaintașilor și a jertfei lor întru slujirea marilor aspirații românești...Pleacă și cu mulțumirea că *și-a făcut slujba deplin (I Tim. 4,5)*, că *s-a ostenit cu cuvântul și cu învățătura (I Tim. 5,17)*, cu mulțumirea că a înmulțit cu prisosință cei cinci talanți cu care l-a înzestrat Dumnezeu și pe care i-a pus în slujba Bisericii sale, a învățământului teologic, pe care l-a slujit cu rar devotament, dar și a neamului său pe care l-a iubit ca puținii alții”²⁰

²⁰ Pr.Mihai Iosu, „*Mărire Ție Preoție !*”,p.201.

CAPITOLUL II.

PENTRU O MAI BUNĂ PREGĂTIRE A VIITORILOR PREOȚI

În mod cert, activitatea preotului - ca păstor de suflete - începe în primul rând cu propria sa persoană. "Ca reprezentant și propăvăduitor al unei doctrine religioase, care afirmă valoarea spiritului în ființa omenească și în cultura universală, preotul trebuie să se distingă față de restul credincioșilor lui nu numai printr-o intensă trăire lăuntrică spirituală"²¹. Aici este bineînțeles vorba de cultivarea spiritului, a acelei părți superioare din ființa noastră, care constituie "chipul lui Dumnezeu" în om și prin care suntem orientați spre El și spre cer. Prin însăși menirea și instituirea ei, preoția

²¹ Pr. Prof. Ene Braniște, „Viața interioară și trăirea religioasă a preotului”, B.O.R., 1981 nr.7-8, p.151.

alcătuiește o “aristocrație a duhului”²². Așadar, candidatul la preoție trebuie să posede anumite însușiri sufletești, morale, intelectuale. Aceste însușiri contribuie la conturarea personalității preotului și atunci putem vorbi de vocație. Despre vocație, Sf. Grigorie de Nazians spune că, este o alegere dumnezeiască, binecuvântată și o stăruitoare chemare de sus până în adâncul ființei celui chemat pentru realizări spirituale înalte constructive și durabile. “Vocația preoțească e alcătuită din toate forțele dumnezeiești și omenești unite în cel chemat, pentru a-l face vrednic de înfricoșătoarea taină a preoției. Dacă preoția e o taină, adică o ardoare a Duhului Sfânt în cel sfințit preot, vocația sa este o chemare luminoasă și sfântă spre această ardoare.”²³

Despre importanța prezenței unor calități morale, spirituale și intelectuale la preot ne vorbește Sf. Grigorie de Nazians. “Mi-a fost rușine să fiu alături de ceilalți preoți care cu nimic mai buni decât gloata, ba poate chiar mult mai răi, intră în locurile cele prea sfinte cu mâini nespălate, cum se spune, și cu sufletele necurate”²⁴. Pentru a face diferența dintre preot și restul oamenilor, diferență care rezultă din însăși misiunea preoțească,

²² Prof T. M. Popescu, „Colaboratorii preotului”, B.O.R., 1955, nr.7, p. 627.

²³ Pr.Prof.Ioan G.Coman, „Vocația și pregătirea pentru preoție” în S.T. (1954) nr.5-6, p.239.

²⁴ Pr.Prof. D Fecioru, „Sf.Grigorie de Nazians - Despre preoție” în B.O.R. LXXXVI (1968) cap.8, p.131.

vom analiza sau discuta mai pe larg despre aceasta, și, pentru a duce la bun sfârșit misiunea, preotul trebuie să se impună prin viața sa morală pentru că altfel “cum ar putea preotul să păstreze sănătos și nepieritor acest trup al lui Hristos, Biserica, de nu ar ști să-și vindece răul din suflet și să se ridice la o virtute cu adevărat mai presus decât omenească”²⁵.

Stăpânirea de sine este una din calitățile cele mai importante care se cer preotului. Cea mai mare piatră de încercare cu care are de luptat preotul este transformarea lui însăși. “Nu-i mică primejdia dacă primești să păstorești suflete sau să fii mijlocitor între Dumnezeu și oameni”²⁶. Preotul trebuie să aibă stăpânire de sine, astfel putând controla orice situație.

Înțelepciunea este o altă virtute esențială cu care trebuie să fie împodobită personalitatea preotului, tactul și prudența fiind roadele unei maturități de cugetare, sau a unei îndelungate experiențe.

Mântuitorul ne sfătuiește: *“Iată, Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor, fiți doar înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii” (Mt. 10, 16).* Înțelepciunea, împreună cu tactul și prudența trebuie să

²⁵ *Ibidem*, p.133.

²⁶ *Ibidem*, p.135.

corecteze excesul de idealism care l-ar putea împinge la greșeli de tactică pastorală și la acte necugetate.

Ținuta și comportarea preotului constituie de asemenea trăsături de mare importanță pentru chipul unui adevărat preot. Este obligatoriu pentru preot să își supravegheze cu atenție comportarea în viața civilă, socială și familială. Ținuta și comportarea preotului trebuie să fie caracterizate de seriozitate și demnitate izvorâte din ființa lui, adică cu naturalețe. “În primul rând preotul trebuie să fie întocmai ca argintul și aurul, să nu sune niciodată fals, să nu aibă sunet de aramă, oriunde s-ar găsi, în orice împrejurare de viață și treburi ar fi, să nu aibă vreun gând sau vreo faptă rea”.

Preotul trebuie să fie un om plin de dragoste față de Dumnezeu și față de semenii săi. Chemat de Dumnezeu care este dragostea, preotul este prin definiție, răspânditorul dragostei. Exemplu de netăgăduit este dragostea supremă a Mântuitorului care s-a întrupat pentru mântuirea oamenilor din dragoste față de ei. “Această dragoste pe care a avut-o Mântuitorul față de oameni trebuie să o aibă și preotul față de enoriașii săi, pentru că a fost dată ca învățătură nouă de către Dumnezeu”.

Una din cele mai mari virtuți pe care trebuie să le aibă preotul este credința. “Să evităm tot ce este vătămător...și să rămânem în hotarele drepte credințe”, zice Sf. Grigorie de Nazians adresându-se preoților. Preotul care nu este pătruns de credință nu va putea convinge pe altul de puterea ei.²⁷

Preotul este obiectul special al harului Sfântului Duh fiindcă, prin hirotonie, el capătă plinătatea harurilor pe care le împarte prin Sfintele Taine. Preoția impune o purificare și o desăvârșire a vieții preotului după modelul Mântuitorului. În acest sens, Sf.Grigorie de Nazians spune: “lucrul cel mai mare pentru noi este să ne cunoaștem și să ne vindecăm propriile noastre patimi și păcate”.²⁸

Modestia este o altă virtute cerută preotului. Sf. Apostol Petru îndeamnă: *“Supuneți-vă toți unii față de alții, îmbrăcați-vă întru smerenie pentru că Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă iar celor smeriți le dă har” (I Petru V,5)*. Prin modestia sa, preotul va da un bun

²⁷ Pr.Prof. D Fecioru , *Sf.Grigorie de Nazians - Despre preoție* ,în B.O.R. LXXXVI (1968),p.139.

²⁸ Pr.Prof. D Fecioru , *Sf.Grigorie de Nazians - Despre preoție*,în B.O.R. LXXXVI (1968),p.145.

exemplu credincioșilor care vor lua aminte și vor avea în fața lor și la îndemână un exemplu pe care îl vor urma.

Mărturisirea și Împărtășirea. Acestea sunt tainele de bază ale vieții religioase și izvoarele de căpetenie ale spiritualității creștine, cele mai des practicate și repetate în viața creștinilor. Preotul trebuie să se spovedească mai întâi ca om supus greșelilor dar și ca slujitor a celor sfinte cerându-i-se un grad mai mare de curăție trupească și sufletească. Preotul trebuie să se spovedească neapărat pentru orice păcat pentru ca sufletul să fie neconținut curat.

Culmea și coroana vieții spirituale al creștinului ortodox o reprezintă unirea deplină cu Hristos - Domnul preia împărtășirea cu Sfântul său sânge și trup. Pentru a ne împărtăși cu trupul și sângele Domnului, ni se cere o strădanie personală de purificare, de curățire prin post, rugăciune, fapte bune.

Lectura religioasă. Un factor important în pastorație este cultura preotului. Aceasta trebuie să fie variată și în pas cu vremurile pentru a putea face față întrebărilor și a putea da sfaturi folositoare. Din biblioteca preotului nu trebuie să lipsească: Sfânta Scriptură, Scrierile Sfinților Părinți (P.S.B.), cărți de istorie, pastorală, sectologie, etc.

Reculegerea (Meditația și examenul de conștiință). Un alt mijloc de promovare și dezvoltare a vieții noastre duhovnicești este reculegerea, adică retragerea în noi înșine prin meditație și prin examene de conștiință. Clipele de reculegere sunt oaze de singurătate interioară și de liniște în zgomotul cotidian. Această reculegere și regăsire a sinelui prin autoanaliza noastră, ne va face să ne corectăm deciziile și acțiunile adâncind și redescoperind adevărurile divine.

II. 1. ROLUL ȘI ROSTUL PREOTULUI

Părintele Stăniloae spunea: „Calitatea de preot a omului nu-i decât ultima concluzie a calității lui de ființă responsabilă. . . prin calitatea de preot se dăruiește lui Dumnezeu răspunzând la aceeași chemare a Lui care voiește ca prin dăruirea Sa, să-L umple de darurile Sale”.²⁹

• Preotul și familia sa³⁰

Un mediu important în care își petrece preotul o parte din timpul său, este propria sa familie. Despre rolul familiei preotului în activitatea sa pastorală, și despre rolul preotului implicit, vom discuta în cele ce urmează.

Dacă familia preotului este o piedică sau nu în calea misiunii sale preoțești, voi încerca să arăt în cele ce voi expune de aici încolo. Este adevărat că viața de familie creează preotului căsătorit o serie de probleme, greutăți și sarcini cărora trebuie să le facă față. Atât soția cât și copiii trebuie să fie înconjurați cu atenție, cu dragostea

²⁹ Pr.Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia Ortodoxă*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986,p.56.

³⁰ Prof. Popescu Teodor M., *Familia preotului*, M.O., Anul VII, nr. 7-9, iulie-septembrie 1955,p.121.

necesară și cu grijă. Grija pentru întreținerea familiei, pentru educarea și creșterea copiilor este o preocupare foarte importantă a preotului. Reprezintă toate acestea dezavantaje? Dimpotrivă. “Noi credem și am constatat din proprie experiență că preotul căsătorit este mai apt, mai capabil și mai destoinic pentru îndeplinirea misiunii sale de păstor decât cel necăsătorit”. Este îndeajuns de cunoscută importanța familiei pentru viața sexuală și pentru progresul omenirii. Atmosfera de cămin constituie și pentru preot o fortăreață personală și intimă. Aici, între membrii familiei sale, el găsește modul cel mai potrivit în care-și poate descreți fruntea, pentru a uita măcar o clipă greutățile, necazurile și obstacolele sale în lupta sa cu lumea. În familie își reîmprospătează puterile de luptă în împlinirea datoriei. Pe de altă parte, statutul de familist îi servește ca o “școală creștină și un auxiliar prețios în pastorație”. Preotul fiind un educator social, el este dator să cunoască pe cât se poate mai deplin societatea. Preotul, ca și profesorul, nu numai crește copiii dar îi și educă. A avea familie înseamnă a avea în casă o mică școală deci, putem spune, că familia este o societate în miniatură.

Prin urmare, familia este pentru preot un prețios teren de experiență și de aplicare a artei sale de

educator și de păstor. În familie își exercită calitatea și autoritatea naturală de părinte a copiilor săi, conducător al unei familii. Avem deci o familie care poate fi numită “parohie în miniatură” unde preotul poate aplica cu înțelepciune arta pedagogică și iscusința pastorală. Familia preotului este un model oferit parohiei și lumii. Se poate spune de asemeni că, familia preotului constituie pentru el un factor de legătură între el și parohie, un mijloc de întărire a raporturilor sale cu enoriașii, mai ales cu cei care nu frecventează biserica. Atât prin soție cât și prin copii, preotul își menține relațiile sale de la om la om prin legăturile personale ale soției, cât și a legăturilor cu colegii copiilor săi, astfel ajungând la părinții acestora. Preoteasa poate polariza în jurul ei simpatia și bunăvoința femeilor din parohie atunci când ea este o femeie înțeleaptă, chibzuită, sociabilă și vrednică de stimă. “Ea poate declanșa și pune astfel în mișcare măcar o parte din resursele infinite ale apostolatului laic care pot fi puse în slujba Bisericii”. Deci, prin familie, preotul se integrează mai adânc și mai trainic în viața socială a parohiei.

Grija față de turma sa și față de familie trebuie să meargă mână în mână. Un preot care își cunoaște cu adevărat misiunea și datoria sa, nu neglijează pe nici una

în detrimentul celeilalte ci le păstrează într-un echilibru just.

În concluzie, rolul pe care-l joacă preotul în familia sa este hotărâtor pentru soarta familiei sale, a sa, a copiilor lui și a parohiei pe care o păstorește.

• **Preotul în parohie**

Parohia este unitatea de bază a Bisericii locale, punctul de plecare și de sosire al vieții creștine și al misiunii preoțești, locul unde se exercită cele trei mari slujiri ale mirenilor și ale clericilor. “Comunitatea parohială este Biserica în unic, de aceea structura ei nu se poate înțelege fără o clară viziune eclezială”.³¹ Când vorbim de parohie, trebuie să avem în vedere sensurile care se pot da cuvântului care exprimă această noțiune. Etimologic, cuvântul sau termenul de parohie vine din limba elină. El provine de la cuvântul παροίκα care înseamnă sau se traduce prin “ședere sau stabilire în țară străină”. La rândul său, cuvântul derivă din verbul παροικεω care înseamnă “a locui pe lângă, a fi vecin cu sau a locui în mijlocul sau printre, a locui într-o țară ca

³¹ Pr.Prof. Dr. Vintilescu Petre, *Parohia ca teren de dezvoltare a spiritualității creștine*, București 1937,p.87.

străin”. Termenul acesta a fost întrebuințat pentru prima dată de către evreii împrăștiați în lume după cucerirea și dărâmarea Ierusalimului de către romani. Prin acest cuvânt erau desemnate comunitățile evreiești sau cartierele lor, în țările în care erau răspândiți. De aici, termenul a trecut și la primele comunități creștine care, ca și evreii în țară străină sau printre păgâni, erau socotiți drept comunități străine de modul de viață, credința și mentalitatea mării majorități a populației. “Parohia este comunitatea bisericească a credincioșilor clerici și mireni, de religie creștină ortodoxă, așezați pe un anume teritoriu, sub conducerea unui preot paroh”.³²

Foarte importantă pentru preot este cunoașterea stării culturale a parohiei. Ca învățător al poporului, preotul trebuie să știe cui se adresează, pentru a adapta conținutul, forma și nivelul predicilor, al catehezelor și al diferitelor cuvântări la nivelul și puterea de înțelegere a credincioșilor săi.

Cunoașterea material-economică și sanitară a parohiei este de asemenea de mare folos preotului. Această cunoaștere nu trebuie să ne slujească ca scop, ci ca mijloc pentru activitatea pastorală. Este necesară

³² Pr.Prof. Dr. Vintilescu Petre, *Parohia ca teren de dezvoltare a spiritualității creștine*, București 1937,p.88.

această cunoaștere în parte a fiecărui enoriaș, fiindcă aceasta influențează mai tot timpul viața religioasă-morală. Preotul este dator să cunoască foarte bine situația materială a enoriașilor, să aibă o statistică cu cei în stare de enișerie, șomeri, bolnavi, sinistrați, etc. Cunoașterea tuturor acestor situații este necesară în primul rând pentru organizarea asistenței sociale ca expresie a milei și a iubirii creștine precum și pentru fixarea planului și a activității pastorale care se cere adaptată situației, nevoi și împrejurări. În parohiile cu posibilități materiale mai mari, preotul poate implica enoriașii în înfăptuirea de opere mai costisitoare. De exemplu: construcții de noi biserici și capele, înzestrarea cu odore scumpe, capele mortuare, clădiri dedicate asistenței sociale, ajutorarea altor parohii etc.

• **Preotul în școală**

Școala, este după familie, cel mai important factor social, educativ și moral. Ea are o mare influență asupra omului, iar acest adevăr este recunoscut de toată lumea și de aceea se depun eforturi uriașe de către toți, pe toate căile, pentru perfecționarea ei. "Patrimoniul spiritual al dreptei credințe își descoperă comorile, idealurile și minunatele-i frumuseți, numai în măsura în

care preotul “iconom al tainelor lui Dumnezeu” (I Cor 4,1) le scoate la lumină, le afirmă cu cuvântul, cu fapta și cu adevărul și le pune în valoare” Aici observăm cât de important este rolul preotului în propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu.

Preotul este chemat de către Stat și Biserică să predea în școli învățământul religios și moral, iar preotul cu adevărat vrednic va putea influența tineretul să îmbrățișeze calea virtuților. Spre a ajunge însă la acest rezultat este necesar ca preotul să posede pe lângă cultură teologică, pedagogică, și suflet, “suflet curat și blând ca roua câmpului”³³, care să îl transpună oarecum cu totul în ființa copiilor spre a o înțelege și a o pătrunde. În școala românească s-a făcut în ultimul deceniu instrucție religioasă, dar nu s-a făcut educație religioasă. Metoda modernă de învățământ nu poate admite ca învățământul religios să se predea prin: învățarea pe de rost a rugăciunilor, neînțelese; prin recitarea unor lungi lecții de catehism al căror sens nu a fost adaptat la mintea copilului; prin neglijarea formării unei adevărate simțiri religioase. Această simțire religioasă se realizează numai prin relația afectivă, prin dragostea și blândețea preotului față de copii pe de o

³³ Prof. Popescu Teodor M., *Preotul văzut de credincioși*, B.O.R., Anul LXXIII, nr. 10, octombrie 1955,p.34.

parte, iar pe de altă parte, prin trezirea sentimentelor nobile omenești.

• **Preotul în penitenciar**

Închisoarea a fost cunoscută omului din cele mai vechi timpuri. Chinezii au cunoscut-o cu două mii de ani înainte de Hristos ca și babilonienii, evreii, egiptenii, grecii, romanii. Închisoarea a fost până în timpurile moderne mijloc de pedeapsă pentru o crimă și pentru acest motiv se căuta să se înrăutățească tot mai mult condițiile de viață de acolo.

Spovedania este un mijloc foarte important și foarte intim în care preotul poate face pastorație și poate da sfaturi deținuților.³⁴ Preotul trebuie să pună accentul pe consecințele păcatului, și anume, că dezbină oamenii între ei, că este împotriva firii, că îndepărtează pe om de virtute și de Dumnezeu. Faptele bune se pot manifesta între deținuți prin milostenie, împărțirea bunurilor (puține) cu ceilalți. Preotul trebuie să arate și rolul postului în viața creștinului făcând o înfrânare de bunăvoie de la plăcerile vieții pentru curățirea sufletească și trupească, jertfă adusă lui Dumnezeu

³⁴ Pr.Prof. Sârbu C., *Duhovnicul cunoscător de suflete*, în rev.Mitropoliei Olteniei, an.IX, nr.3-4, Craiova, 1957,p.321

pentru binefacerile primite de la El. Preotul, deasemeni, este obligat să explice Sfintele Taine și rolul lor, Sfânta Liturghie, precum și să explice rolul Bisericii în viața oamenilor.

• **Preotul în Biserică**

Păstorirea “turmei lui Dumnezeu”³⁵ dată în paza noastră - după cuvântul Sf. Ap. Petru - presupune desigur, și nu în al doilea rând, săvârșirea celor sfinte, a Sfintei Liturghii, a Sfintei Taine și a Sfintei Ierurgii prin care, slujitorii bisericești se fac mijlocitori ai credincioșilor către Părintele luminilor pentru a-i ajuta în urcușul lor duhovnicesc, pentru a le sfinți viața, munca, strădaniile lor bune. O rugăciune cuprinsă în Liturghier care se rostește înainte de Heruvic, exprimă negreșit de bine această înaltă și importantă latură a lucrării preoțești: “Primește, Dumnezeule, rugăciunea noastră, fă-ne să fim vrednici a-ți aduce rugăciuni, cereri și jertfe fără sânge pentru poporul Tău și ne învrednicește pe noi, pe care ne-ai pus întru această slujbă a Ta, cu puterea Duhului Tău celui Sfânt, ca fără de osândă și fără sminteală întru mărturia curată a cugetului nostru, să te

³⁵ Pr.Prof. Univ. Dr. Petre Vintilescu, *Preotul în fața chemării sale de păstor al sufletelor*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2007,p.324.

chemăm pe Tine în toată vremea și în tot locul”. Această latură de liturghisitori se cere din partea păstorilor, conștiință vie, mereu trează, aptitudini, însușiri și calități deosebite. Acest lucru se arată și la începutul rugăciunii care se rostește în timpul căutării Heruvimului: “Nimeni din cei legați cu pofte și cu desfătări trupești nu este vrednic să vină, să se apropie sau să slujească Ție, Împărate al măririi căci a sluji Ție este lucru mare și înfricoșător chiar pentru Puterile cerești”. Este firesc să fie așa, din moment ce electricitatea nu se propagă prin orice corp, din moment ce în probleme chiar și mai mărunte, nu trimitem pe oricine să ne reprezinte ci trimitem oameni cu însușiri cât mai alese, așa și preoții trebuie să fie capabili și pregătiți să slujească în fața altarului. Sf. Ioan Gură de Aur spune: “Ca și cum ar fi tatăl tuturor oamenilor, așa se apropie preotul de Dumnezeu, rugându-se să se stingă războaiele de pretutindeni, să înceteze tulburările și, cerând atât în rugăciunile de acasă, cât și în rugăciunile de la biserică, pace, an îmbelșugat, izbăvire grabnică din toate necazurile care supără pe fiecare”.³⁶ Așadar, calitatea de

³⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007,p.123.

liturghisitor așează pe preoți într-o ipostază pe care Sfinții Părinți o consideră mai înaltă decât a îngerilor.

Trebuie să explicăm în predicile și cuvântările noastre înțelesul și rostul celor ce se săvârșesc la sfintele slujbe. Să întreprindem deci o serioasă operă de catehizare mistagogică a poporului, de inițiere a lui în adâncul atâtor lucruri, pe care el nu le înțelege în cultul nostru (rânduiala liturghiei, simbolismul botezului, al sfântului lăcaș și al obiectelor liturgice etc.). Pe lângă predicile cu caracter biblic, dogmatic sau moral, trebuie abordate din ce în ce mai mult predici și cateheze cu teme liturgice, precum și să le punem la îndemână cărți și broșuri cu caracter liturgic. Să luptăm împotriva formalismului ritualist și a bigotismului de esență păgână, a falsei pietăți, superstițiilor păgâne și riturile magiei care se mai manifestă pe alocuri.

Să formăm în credincioșii noștri conștiința și ambiția de membrii vii, activi ai Bisericii rugătoare prin participarea efectivă la cântările bisericesti (cultivarea cântării în cor în biserică) și la jertfa euharistică (prin aducerea darurilor de pâine și vin necesare Sfintei Jertfe) ca și la roadele acestei jertfe (prin împărtășirea lor cât mai aleasă cu Trup și Sânge).

Să luptăm împotriva pasivității credincioșilor la serviciul divin făcându-i să fie activi prin ascultarea cu atenție la cele ce se rostesc și se cântă, sau prin participarea la cântarea omofonă alături de cântăreții de la strană, precum și prin îndeplinirea unor atribuții ce li se pot da în timpul sfintelor slujbe (utilizarea copiilor la sfântul altar, a bătrânilor pentru supraveghere, a femeilor pentru curățenie, a unora pentru rostirea crezului etc.).

Sporirea frecvenței la biserică și participarea activă a credincioșilor la sfintele slujbe sunt cele două obiective de căpătâi pe care trebuie să le urmărească preoții, în activitatea lor pastoral-liturgică. Trebuie să atragem pe credincioși la biserică, să le susținem interesul și atenția în timpul sfintelor slujbe pentru a face să le înțeleagă, să le trăiască și să le simtă nevoia, frecventându-le în mod regulat cu dragoste și cu folos pentru creșterea și adâncirea vieții lor religios-morale. Acesta este cel mai sigur mijloc de a-i ține pe păstoriții noștri strâns uniți în jurul bisericii și al slujitorilor ei. Să nu uităm că, dintre credincioșii noștri, cei mai ușor ademeniți de sectari, cei care cad mai ușor în mrejele propagandei sectare ale indiferenței religioase și ale necredinței, sunt tocmai cei ce au rupt legătura cu sfântul altar, cei care s-au

înstrăinat de biserică. "O datorie elementară de urmat în activitatea noastră liturgică, pentru sporirea puterii de atracție a cultului este grija pentru aparatul extern sau fenomenal al cultului"³⁷. Grijă pentru ținuta fizică și vestimentară a preotului slujitor, pentru curățenia și împodobirea sfântului lăcaș, pentru calitatea veșmintelor cu care slujește și a obiectelor sacre, pentru înfrumusețarea cântării bisericești.

Un alt țel de urmărit în activitatea noastră pastoral-liturgică este reînvierea și valorificarea unora din comorile cultului uitate astăzi, cultivarea tuturor tradițiilor și datinilor vechi și bune în legătură cu cultul: participarea la Vecernie, înmulțirea slujbelor de seară, Acatiste, Privegheri, slujbe de binecuvântare a caselor, fântânilor, grădinilor etc.

În sfârșit, grija pentru alegerea și educarea colaboratorilor noștri, cei mai apropiați în latura sacramentală; cântăreți și paracliseri care prin calitățile și prin felul cum își îndeplinesc misiunea, pot să favorizeze activitatea noastră sau să o stânjenească și să o îngreuneze. Prin toate aceste mijloace și prin altele care ne pot sta la îndemână, să ținim a face din cultul ortodox public, mijloc de atracție a credincioșilor noștri

³⁷ Prot.Dr. Petru Deheleanu, *Moralitatea preotului și efectul rugăciunilor sale liturgice*, M.B., Anul XXVII, nr. 1-3, 1977, p.154.

în jurul sfântului altar, de ridicare a nivelului vieții lor religios-morale, de sfințire și de mântuire a lor și a noastră. Dacă vom izbuti să facem acestea, vom putea spune împreună cu Sfântul Pavel că suntem cu adevărat niște buni *“iconomi ai tainelor lui Dumnezeu”* **(I Cor IV,1)**.

Sfințenia bisericii se va respecta și prin abținerea de la discuții nepotrivite, de la glume nelalocul lor. Mitropolitul Nicolae Colan a redactat și în această privință altă serie de porunci pe care preotul să le respecte la sfintele slujbe:

Sfânta Masă să fie curată, iar lucrurile de pe ea să fie așezate în bună rânduială.

Să ai (preotule) ținută cuvioasă și veșnic trează.

Nu te răzima cu spatele pe Sfânta Masă.

Fii cu gândul la rugăciune, nu altundeva.

În decursul slujbelor nu te lăsa tulburat de nimeni.

Lasă-ți glasul cu răsunetul ei firesc și nu-l sili și nici nu face cu el cotituri prea îndrăznețe.

Slujba să nu-ți fie nici grăbită nici zăbavnică.

Se impune așadar să avem mereu fiorul sfânt al lucrului pe care îl săvârșim, să fim permanent atenți la ținuta noastră, la gesturile noastre, la privirile noastre, la cuvintele noastre având în vedere și aceea că, după

spusele Sfântului Ioan Gură de Aur, Biserica “nu este frizerie, nici dugheană cu mirodenii sau vreo altă prăvălie din târg, ci loc al îngerilor, loc al arhanghelilor, palatul lui Dumnezeu, însuși Cerul”. Pentru nimic în lume deci nu vom face din biserică tarabă pentru interese meschine, josnice, materiale, ceea ce a dus pe Însuși Mântuitorul să împletească bici din frânghie, avertizându-ne cu dumnezeiasca poruncă: *“Nu faceți casa Tatălui Meu, casă de neguțătorie” (Ioan 2, 17).*

• **Preotul ca duhovnic** ³⁸

După cum bine știm, nu există pe acest pământ nici un om care să trăiască și să nu păcătuiască cu voie sau fără voie și, din această cauză, Mântuitorul Hristos a instituit Taina Pocăinței sau a mărturisirii sau a spovedaniei, în vederea iertării păcatelor săvârșite de oameni după botez. Această Taină necesară iertării păcatelor și redobândirii sănătății sufletești precum și a reșezării creștinului în starea harică din care căzuse, a fost mai întâi făgăduită de Mântuitor, Apostolilor Săi. *„Amin grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer și oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în cer” (Mt 18,18).* După ce învierea Sa a

³⁸ Pr.Prof. Ene Braniște, *Viața interioară și trăirea religioasă a preotului*, în B.O.R., 1981 nr.7-8,p.176.

fost instituită ca taină, când s-a arătat Apostolilor și a suflat asupra lor zicând: *“Luați Duh Sfânt, cărora le veți ierta păcatele, se vor ierta lor; și cărora le veți ține, vor fi ținute”* (Ioan 20, 22-23). Taina spovedaniei sau a mărturisirii poate face în același timp și obiectul Dogmaticii precum și al Liturgicii. Aici ne vom opri însă asupra spovedaniei din punctul de vedere al activității pastorale a preotului, adică al rolului său de cărmuitor sau de îndrumător al sufletelor. Fără îndoială, spovedania este în esența ei și înainte de orice o taină a Bisericii, mai exact taina prin care se împărtășește harul iertării și al împăcării cu Dumnezeu, adică al reintegrării în har a creștinului pocăit. Taina mărturisirii spală de toată murdăria sufletul, curăță și îndepărtează toate petele păcatelor, înviorează și înnoiește sufletește în fiecare credincios. De aceea, taina spovedaniei este tot atât de necesară și de indispensabilă vieții noastre spirituale precum este apa, lumina, aerul și căldura pentru viața noastră cea trupească. „Apa este elementul natural care spală, care curăță, care înviorează întreaga viață naturală”³⁹ sau viața cea trupească sau viața sub aspect fizic.

³⁹ Pr. Prof. Sp. Căndea, *„Taina Sfintei mărturisiri ca mijloc de pastorație individuală”*, M. O., anul VIII nr.6-7, Craiova, 1956, p. 316.

Fără mărturisirea păcatelor, fără curățirea sufletului în lava celui de-al doilea botez nu poate să existe o împărtășire cu vrednicie, cu sfintele taine. Iar, fără asemenea împărtășire nu există mântuire. „Trebuie să subliniem că scopul Tainei Spovedaniei este mărturisirea”⁴⁰. Deci scopul spovedaniei este unul soteriologic dar și educativ prin sfaturile și canoanele sau epistemiile pe care le dă duhovnicul. Între aceste două scopuri există o relație de interdependență. În actul mărturisirii sunt prezenți penitentul, preotul duhovnic și Hristos. Penitentul vine cu părere de rău pentru păcatele săvârșite, duhovnicul ca purtător al lor, și martor sau prieten al penitentului, iar Hristos în chip nevăzut iartă prin mâna duhovnicului. „Pocăința este un proces sufletesc. Ea constă nu numai într-o plângere sau părere de rău pentru păcatul săvârșit (căință) ci și în hotărârea de a nu mai greși (pocăință)”⁴¹. Căința sau părerea de rău este un sentiment de mai lungă sau mai scurtă durată care nu mișcă conștiința decât pentru moment, fără hotărâre de prelungire sau exteriorizare decât prin fapte. Pocăința însă nu se reduce la o părere de rău de tip platonian, subiectiv, ci se manifestă prin acte exterioare

⁴⁰ Preot Nicodim Belea, *„Funcționarea soteriologică și educativă a Tainei Spovedaniei”*, B.O.R., An C, nr.5-6, 1982 p. 480.

⁴¹ Pr. Prof. C. Sârbu, *„Duhovnicul cunoscător de suflete”*, M O., an. IX, nr.3-4, Craiova, 1957, p. 139.

obiective prin înfrânare, rugăciune cu alte cuvinte, prin antrenarea întregii ființe a omului spre o viață nouă, spre viața în Hristos. După cum se vede din cele de mai sus, duhovnicul are de a face cu sufletul penitentului. Taina aceasta mare și binefăcătoare, o îndeplinesc în lume preoții duhovnici, care trebuie să fie înzestrați cu însușiri alese și împodobiți cu multe virtuți spre a o îndeplini cu vrednicie. „Slujitorii jețului duhovnicesc al Bisericii și servitorii lespezelor sale vii sunt duhovnicii”. Slujba duhovnicului fiind una dintre lucrările cele mai grele și mai pline de răspundere ale preoției, cere duhovnicului însușiri, calități și aptitudini speciale. Fără asemenea însușiri, duhovnicul nu va fi în stare să deschidă cetatea zăvorâtă a sufletului omenesc spre a face primenirea și curățenia necesară în interiorul ei, după fiecare caz în parte.

În ceea ce privește aceste însușiri, putem spune că fiecare preot trebuie să se învrednicească de acestea pentru că, în timpul misiunii sale de păstor de suflete și mai ales ca duhovnic, să fie capabil de a păstori, sfătui și conduce spre mântuire pe credincioși.

a) Sfințenia vieții; moralitatea exemplară este cea dintâi condiție a oricărui duhovnic⁴².

⁴² Pr. Prof. Sp. Căndea, *„Taina Sfintei Mărturisiri...”*, p. 317.

Penitentul nu va avea încredere în puterile și posibilitățile de ajutorare ale duhovnicului decât atunci când el face dovadă prin propria sa viață că este cu adevărat un om al lui Dumnezeu, un reprezentant real al lui Iisus Hristos în mijlocul credincioșilor. Un om profund credincios, sincer, curat sufletește, curios și cucernic. În fața unui astfel de duhovnic penitentul îngenunchează cu încredere deplină, își deschide toate porțile sufletului, își mărturisește toate păcatele, își descarcă toate poverile și își plânge toate păcatele. Penitentul se va ridica de sub epitrahilul unui astfel de preot și, în urma unei astfel de mărturisiri, ca o făptură nouă, ca un om care a primit har și putere dumnezeiască, precum și iertare deplină, mulțumire sufletească necesare pentru fericirea și mântuirea lui. Din această cauză, „duhovnicii cu viață exemplară, duhovnicii împodobiți cu insignele sfințeniei sunt mai căutați decât pietrele scumpe, mai poftiți decât privirea cea caldă, mai doriți decât covoarele de aur, mai prețuiți decât orice tezaur al lumii trecătoare”⁴³. De aceea, pentru credincioși, nici o jertfă nu este prea mare, nici o osteneală nu este prea grea, nici o distanță nu este de neștrăbătut și nici o piedică de neînvins când este vorba de a ajunge în fața unui duhovnic, care, prin viața lui, dovedește sfințenia și desăvârșirea sa morală.

⁴³ *Ibidem*, p.317-318.

Credincioșii caută și aleargă spre un astfel de duhovnic ca spre un izvor cu apă limpede și rece, ca spre un râu cu lapte și miere pentru a-și înviora și îndulci viața plină de ispite, păcate și clipe amare prin care încearcă să răzbată.

b) O a doua cerință a duhovnicului este știința, cultura⁴⁴.

În întreaga sa activitate, preotul este și trebuie să fie un dascăl și un învățător iscusit dar mai ales, în taina spovedaniei, duhovnicul trebuie să fie prin excelență un învățător neîntrecut care să fi în stare oricând să rezolve toate problemele pe care i le pun în față diferitele categorii de credincioși. Duhovnicul trebuie să cunoască foarte bine diferitele practici și obiceiuri care preocupă și stăpânesc viața credincioșilor. Duhovnicul trebuie să susțină, să cultive, să îmbogățească și să întărească tot ceea ce este bun, ceea ce este pozitiv, sănătos și folositor credincioșilor săi. „În același timp însă, duhovnicul trebuie, asemenea unui grădinar harnic și iscusit să plivească, să dezrădăcineze și să stârpească din grădina sufletului tot ceea ce este vătămător dreptei credințe, tot ceea ce este primejdios pentru mântuirea sufletească a credincioșilor”⁴⁵. Învățăturile ortodoxe, credințele

⁴⁴ *Ibidem*, p. 318.

⁴⁵ *Ibidem* p.319.

deșarte, magiile, superstițiile și toate buruienile otrăvitoare din grădina dreptei credințe trebuie combătute, distruse pentru ca în locul lor să crească și să se dezvolte învățătura și credința ortodoxă. Această lucrare grea și complicată nu poate fi îndeplinită în condiții pe deplin satisfăcătoare decât de duhovnicul care stăpânește și posedă cunoștințele timpului său și care se cultivă neîntrerupt prin studii și lectură, luminat și împodobit cu cultura și obiceiurile epocii sale în care își desfășoară activitatea pastorală. Din această cauză, unui duhovnic bun nu-i este suficientă numai cultura specifică, numai cunoașterea disciplinelor teologice, ci să încerce să fie mereu la curent cu progresul artelor, literaturii sau în două cuvinte, cultura laică. Numai un duhovnic împodobit cu asemenea cunoștințe va fi în stare să lămurească, să învețe, să povățuiască și să ferească pe credincioșii săi de tot felul de rătăcirii. Un duhovnic cult și deplin stăpân pe problemele care frământă viața credincioșilor, are posibilitatea să rezolve toate nedumeririle și zbuciumările credincioșilor săi, din scaunul spovedaniei. La aceasta va contribui și cunoștințele dobândite în timpul și din experiența vieții duhovnicului.

Deci, duhovnicul trebuie să fie un om instruit, un om de cultură, un om cu orientări largi în toate problemele vieții și un om cu experiență bogată.

c) Tactul pastoral și prudența necesară duhovnicului

Tactul pastoral este o însușire necesară duhovnicului, mai bine spus, unui bun duhovnic, în toate lucrările sau activitățile preotului. Tactul pastoral îl face pe fiecare preot-duhovnic să nu fie pripit, să nu se grăbească în atitudinile și hotărârile sale, ci să cumpănească și să cântărească bine lucrurile pentru ca apoi să dea cele mai bune și înțelepte sfaturi și îndemnuri. Nici una din lucrările preoției nu cere preotului mai multă liniște, seninătate, dragoste, răbdare și indulgență ca, sau decât duhovnicia. „Aici preotul trebuie să fie prin excelență, părinte adevărat, plin de iubire față de fiii săi duhovnicești și interesat în gradul cel mai înalt posibil de mântuirea lor”⁴⁶. Liniștea sufletească și seninătatea duhovnicului creează o atmosferă de intimitate, apropiere între părinte și fiul duhovnicesc care este indispensabilă unei mărturisiri bune și complete. Această intimitate dă naștere la un contact de ordin sufletesc, încredere totală, urmată de o destăinuire și o mărturisire fără rezerve. Răbdarea,

⁴⁶ *Ibidem*, p. 319.

bunătatea și indulgența duhovnicului trebuie să fie fără
sau peste măsură încât cuvintele, gesturile, privirile,
mimica feței să nu trădeze neliniștea, supărarea, mirarea
sau enervarea preotului care sunt putem spune fatale.
Duhovnicul trebuie să dea dovadă tot timpul de prudență
și precauție pentru ca să nu supere sau să ofenseze sau
să jignească pe nimeni. De asemenea, trebuie avut în
vedere că, cel ce vine să se mărturisească este de o
sensibilitate deosebită și orice intervenție mai dură sau
atitudine greșită poate fi interpretată de penitent ca o
jignire sau o încercare de a umili persoana sa. Numai un
duhovnic care s-a învrednicit cu asemenea virtuți, pe care
le-am arătat mai sus poate să facă din scaunul
mărturisirii sau al spovedaniei o adevărată baie spirituală
din care cei care se mărturisesc ies curățiți, tămăduiți,
îndreptați și împăcați cu Hristos, care mai apoi îi înalță
sufletește și-i pregătește ca în zilele ce vor urma să fie
înțelepți, curați sufletește, fără gânduri rele și oricând
gata să lupte cu păcatul și ispitele.

Până aici am încercat să arăt importanța pe care o au
în această misiune, însușirile cu care duhovnicul trebuie
să se împodobească, tocmai pentru a putea îndeplini cu
precizie și cu responsabilitate deplină calitatea sau
demnitatea sa de duhovnic. Un rol foarte important

pentru ca spovedania să se îndeplinească în condiții cât mai bune și spre folosul real al tuturor, îl are și locul dar și timpul în care aceasta se petrece.

„Condițiile de decor sau de aspect exterior ale scaunului de spovedanie nu sunt lucruri de neglijat. El trebuie pe deoparte să corespundă caracterului religios al mărturisirii și să fie propriu a facilita psihologicește întoarcerea penitentului, împăcarea și unirea lui din nou cu Dumnezeu. Aceste condiții privesc îndeosebi locul și timpul mărturisirii”⁴⁷.

Locul cel mai potrivit și mai îndreptățit pentru așezarea scaunului de spovedanie este biserica sau „casa lui Dumnezeu” pentru că aici vine omul să se întâlnească cu El și să se împărtășească de harurile și datoriile sale. Aici credincioșii îl caută și-l găsesc pe Dumnezeu într-un cadru vrednic de maiestatea Lui, pentru a-i cădea înaintea și a-i cere iertare pentru păcate și ajutor în tot ceea ce fac. „Deci, în chip obișnuit mărturisirea păcatelor trebuie primită în biserică, într-un loc, într-o strană, într-un sediu sau o catedră anume amenajată”⁴⁸. Deasemenea, în cazuri excepționale, scaunul spovedaniei poate fi așezat și într-o casă cinstită, curată și liniștită sau cancelaria parohială unde să existe și icoana Mântuitorului Hristos.

⁴⁷ Pr.Petre Vintilescu, *Spovedania și duhovnicia*, Alba Iulia, 1995, p. 59.

⁴⁸ *Ibidem*, p.60.

Preotul trebuie să fie îmbrăcat în toate veșmintele sau, în caz excepțional, cel puțin cu epitrofil și felon. Atunci când situația o cere, preotul trebuie să răspundă fără ezitare chemării credincioșilor lor aflați în nevoi ca: bolnavi, pe patul de moarte sau în imposibilitate de a se deplasa la biserică. În ceea ce privește timpul spovedaniei se știe că preotul va spovedi oricând penitentul o cere dar cu o pregătire prealabilă. Nu este recomandată situația când penitentul se află sub influența unor factori ce denaturează valoarea spovedaniei sau efectiv nu este posibilă administrarea acestei taine (cazuri în care „penitentul” se află sub influența alcoolului, stupefiante etc., sau când nu este convins de valoarea acestei taine sau nu își dă acceptul deplin). După ce preotul s-a îngrijit ca toate acestea să fie realizate și după ce se face toată rânduiala specifică, urmează spovedania sau mărturisirea efectivă a credinciosului.

Datoria cea dintâi a duhovnicului în scaunul mărturisirii este aceea „de a interoga, de a pune întrebări penitentului spre a se edifica pe deplin asupra poziției morale, asupra gradului de vinovăție asupra păcatelor săvârșite de penitent”⁴⁹. Fiecare credincios va ști din învățătura, pregătirea și predicile preotului - că

⁴⁹ Pr. Prof. Sp. Căndea, *„Taina Sfintei Mărturisiri...”*, p. 319.

duhovnicul nu pune aceste întrebări dintr-o curiozitate bolnăvicioasă sau interese personale. Duhovnicul pune aceste întrebări pentru a cunoaște amănunțit gradul de vinovăție al fiecărui penitent, de îmbolnăvire spirituală când acesta vine să se spovedească. Este un lucru știut că, numai atunci când duhovnicul cunoaște amănunțit toate abaterile, căderile și patimile care au pus stăpânire pe viața penitentului, este în măsură să judece și să aprecieze ce anume trebuie făcut pentru îndreptarea morală a acestuia. Unii teologi au asemănat această obligație a duhovnicului cu lucrarea medicului care trebuie să se intereseze în amănunt de evoluția bolii pacientului. Astfel, duhovnicul nu poate să prescrie rețeta tămăduirilor sufletești decât atunci când a ajuns să cunoască temeinic și sigur boala penitentului. Din această cauză, duhovnicul nu trebuie să se mulțumească cu o spovedanie sumară a penitentului. Duhovnicul adevărat pune întrebări și trece fără grabă la analiza întregii vieți sufletești a penitentului. În această privință, preotul trebuie să țină cont de cultură, de gen, de starea civilă, de vârstă, de sensibilitatea individuală a fiecăruia, etc. Într-un fel va interoga duhovnicul un intelectual și altfel va interoga pe un țăran; într-un fel pe o femeie căsătorită și în alt fel pe o tânără necăsătorită, și în alt

fel pe un copil. Limbajul pe care-l folosește și întrebările pe care le pune trebuie să se potrivească cu statutul fiecărui credincios în parte. Preotul care administrează această taină nu trebuie să se grăbească sau să fie neatent la ceea ce spune credinciosul fiindcă aceste lucruri denaturează valoarea spovedaniei.

O a doua fază în taina mărturisirii este aceea a „trezirii regretului în sufletul penitentului pentru păcatele săvârșite”⁵⁰.

După ce prin mărturisire, prin întrebări și răspunsuri s-a ajuns la arătarea tuturor abaterilor, la cunoașterea tuturor păcatelor, duhovnicul va trece la sublinierea gravității acestor păcate. Duhovnicul trebuie să arate penitentului măsura în care el a jignit maiestatea lui Dumnezeu, măsura în care a greșit față de Biserică, măsura în care a nedreptățit sau pricinuit dureri aproapelui său, sau măsura în care s-a greșit față de sine însuși prin încălcarea poruncilor dumnezeiești sau poruncilor bisericesti etc. Toate aceste sublinieri trebuie făcute cu scopul ca, penitentul să aibă știință și conștiință clară asupra gravității păcatelor. Din această conștientizare se va naște apoi regretul sincer și profund pentru toate păcatele săvârșite. „Regretul profund, căința amară, părerea de rău sinceră, chiar lacrimile de durere

⁵⁰ *Ibidem* , p. 320.

pentru păcatele săvârșite, alcătuiesc o condiție esențială pentru dobândirea absolvirii, a dezlegării penitentului”⁵¹. Duhovnicul n-are dreptul să acorde dezlegare în taina mărturisirii înainte de a constata existența acestui regret sincer și profund în sufletul penitentului. „În cumpăna iertării divine nu apasă nimic atât de greu ca durerea profundă, care nu mai lasă credinciosului nici o liniște, nici o mulțumire, nici o odihnă până nu dobândește iertarea după care însetează sufletul său.”

O a treia fază în taina mărturisirii este aceea a „hotărârii și promisiunii de a nu mai săvârși păcatele mărturisite”.⁵²

Regretul pentru păcatele săvârșite trebuie să dea naștere totdeauna la hotărârea fermă, dorința curată, voința neclintită de a nu mai repeta greșelile săvârșite. În acest sens, penitentul trebuie să facă promisiuni sincere că începând cu ceasul acela va lupta cu toate forțele sufletului împotriva tuturor ispitelor. Dacă nu există această intenție, dorință sau hotărâre, eficacitatea mărturisirii se micșorează iar harul lui Dumnezeu nu copleșește întreaga ființă a penitentului.

⁵¹ *Ibidem.*, p. 320.

⁵² *Ibidem* ,p.322.

Următorul pas în desfășurarea acestei taine se face prin fixarea canonului sau a epistimiilor. Proporționarea și dozarea canonului trebuie să țină cont de:

1. Însușirile naturale ale temperamentului și ale stării sufletești a penitentului sau, cu alte cuvinte, individualitatea lui, mai ales în raport cu păcatul⁵³.

„După cum nu tuturor corpurilor li se prescrie aceeași doctorie sau dietă, ci când una când alta, după gradul și natura bolii, tot așa de variate sunt și leacurile și procedeele pentru vindecarea sufletelor”.

Prin urmare, canonul trebuie aplicat de la individ la individ sau adaptat diferit în funcție penitent.

2. De asemenea, trebuie să se țină seama de „nivelul moral”⁵⁴ adică de gradul de virtute și de perfecțiune a penitentului venit la spovedanie. „Celor pioși sau cucernici, de exemplu, li se vor recomanda de preferință canoane cu caracter spiritual: meditații religioase, rugăciuni, lecturi pioase, etc”⁵⁵.

3. Canonul trebuie prescris în raport cu „puterile penitentului”⁵⁶. În această situație nu se vor impune mătăanii unui penitent slab sau bolnav ci se va înlocui cu

⁵³ *Ibidem*, p. 230.

⁵⁴ Pr.Petre Vintilescu, *Spovedania și duhovnicia...*, p. 232.

⁵⁵ *Ibidem*, p.234.

⁵⁶ *Ibidem*, p.235.

un alt fel de canon potrivit cu puterea și starea în care se află penitentul.

4. Se va ține cont și de „posibilitățile de viață și relațiile personale ale penitentului”⁵⁷. Pentru ca epitimia să poată fi îndeplinită, ea trebuie să fie în concordanță cu condițiile de viață. Nu se poate prescrie ca și canon rugăciunea zilnică îndelungată unui penitent care, prin ocupația sa, nu poate săvârși canonul.

5. Canonul prescris trebuie să fie posibil în mentalitatea personală a penitentului și a timpului actual. Canonul nu este potrivit de pildă dacă, vrând să trezească ura și sila față de păcat, coboară personalitatea omenească în proprii ochi ai penitentului⁵⁸.

6. La fixarea canonului se va avea în vedere felul, natura și gravitatea păcatului precum și dispoziția de îndreptare a penitentului⁵⁹.

De aici desprindem faptul că, pentru un păcat greu, trebuie să se dea un canon pe măsură, iar pentru unul ușor, deasemenea. Aici se vor analiza împrejurările care hotărăsc gravitatea păcatului și se vor avea în vedere în general, poziția socială și familială, vârsta, gradul de publicitate al păcatului săvârșit, gravitatea și însușirile păcatului, motivul sau intenția, momentul și împrejurările

⁵⁷ *Ibidem*, p.236.

⁵⁸ *Ibidem*, p.237.

⁵⁹ *Ibidem*, p.236-237.

generale ale păcătuirii, precum și de momentul și împrejurările generale ale păcătuirii sau condițiile înainte și după păcat⁶⁰.

Sub presiunea greșelilor morale, conștiința creștinului este neliniștită, tulburată. Creștinul își dă seama că s-a abătut din drumul desăvârșirii morale întrucât a nesocotit învățătura Mântuitorului, își dă seama că între el și Hristos s-a interpus păcatul care dezorganizează viața harică necesară pentru dobândirea mântuirii. De aici vine dorința fierbinte de a se elibera de cătușele morale ale păcatului, de a-și recâștiga curăția morală și de a se apropia din nou de Mântuitorul. Pentru a-i ajuta pe credincioși să se apropie de Mântuitor, preotul trebuie să fie pregătit și să respecte aceste norme sau sfaturi pe care înaintașii noștri le-au lăsat în urma lor spre folosul și binele nostru.

II. 2. IMPORTANȚA VOCAȚIEI

Întreg procesul pregătitor are ca punct de plecare vocația pentru o astfel de misiune, bază pe care se pliază dorința de a deprinde și apoi, pe cea de

⁶⁰ *Ibidem*, p. 236-238.

perfecționare în lucrarea sublimă și responsabilă a preoției, rostul fiind reprezentat de trăirea acestei chemări. „Vocația este, în toate împrejurările vieții, temelia sigură și necesară pe care se poate clădi preotul cel bun, căci acolo unde există ea, există întotdeauna dragoste, însuflețire, pasiune, spirit de jertfă și de abnegație pentru îndeplinirea slujbei preoțești. Un om cu vocație preoțească va fi în toate împrejurările vieții un preot mulțumit cu slujba lui, un preot care își desfășoară zilnic sufletul în bucuria rezultată din îndeplinirea conștiințioasă a îndatoririlor sale. Un om cu vocație este un preot care nu se rușinează de Hristos și de slujba lui”⁶¹. Această ultimă frază, privită cu mare atenție, dă dimensiunea forței cu care vocația susține lucrarea preotului. Sunt situații și astăzi, parcă mai mult ca altădată, când o poziție oscilantă față de rolul și rostul preoției, sau o abordare neprofesionistă a activității preoțești, subminează capacitățile de învățător, sfințitor și îndrumător ale preotului. *Călcând a preot* este o sintagmă care nu se justifică de la sine, nu creează un statut de suficiență pentru cel în cauză sau pentru privitori; cel ieșit în decorul pastoral nu dă doar impresia de siguranță, prestanță și eleganță ci trebuie privite și urmele lăsate de el, precum și calea unde aceste urme

⁶¹ Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *Studii și articole de Pastorală...*p. 177.

rămân. Se fac afirmații despre eleganța celui chemat ca și cum, pastorația ar fi numai în zile de Duminici și sărbători, eludându-se „povara” vocației, acea ardere pentru un scop nobil, reprezentativ în trio-ul Dumnezeu, om (chemat) și oameni. „Ca expresie a lucrării dumnezeiești, vocația este mistuirea de dragoste a tuturor puterilor lăuntrice ale sufletului, transfigurate de credința, entuziasmul și jertfa pentru Dumnezeu și oameni și polarizate în jurul lui Hristos Dumnezeu-Omul. Vocația preoțească e alcătuită din toate forțele dumnezeiești și omenești unite într-un om, pentru a-l face vrednic de înfricoșătoarea taină a preoției. Dacă preoția este o taină, adică o ardere a Duhului Sfânt într-un om, vocația preoțească este o chemare luminoasă și sfântă spre această ardere”⁶². Câtă încărcătură emoțională pune în lumină chemarea și, în același timp, câți factori pun în mișcare lucrarea constructivă, pilduitoare și mântuitoare a omului de vocație!

„Vocația nu este un act sufletesc simplu, ci un întreg complex psihologic, care se manifestă puternic și statornic ca un fel de plăcere, ca un fel de înclinare, ca un fel de aspirație, ca un fel de atracție spre viața și slujba sfântă a preoției. Vocația este un dar, o înzestrare

⁶² Pr. Prof. Ioan G. Coman, „*Vocația și pregătirea pentru preoție*”, S.T., Anul VI, nr. 5-6, mai-iunie 1954, p.239.

prețioasă pe care Dumnezeu o dă numai anumitor persoane”⁶³. Citatul este relevant pentru aspectul de noblețe al vocației, pentru suportul festiv al ei, pentru ținuta ei de o paradă. Nu trebuie uitat însă aspectul de sacrificiu pe care îl ilustrează vocația, înclinația spre oferta personală, necondiționată de a-L urma pe Hristos prin asumarea celor ce pot și trebuie învățate și demonstrate. Pentru a avea un punct de vedere corect cu privire la implicarea divinului în spațiul uman, se impune să clarificăm un alt aspect care întărește un alt mare adevăr: „Vocația nu anulează libertatea ființei umane. Ea fiind un apel dumnezeiesc la puterile cele mai tainice și mai calificate ale anumitor oameni, întâlnește aceste puteri care, în chip firesc, o fortifică și o înalță ca pe un ideal înscris în propria lor ființă. Vocația dă libertății nu numai o țintă precisă, dar și posibilitatea angajării tuturor forțelor sufletești și trupești în sensul cerut de ținta urmărită; vocația singură, acordă libertății puțința de a crea”⁶⁴.

Al. Lascalov Moldoveanu consemnează o povăț a unui preot pentru un candidat la preoție, scoțând în evidență un aspect care ține nu doar de frumusețea misiunii ci mai ales de structură de jertfitor a celui

⁶³ Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *op. cit.*, p. 176.

⁶⁴ Pr. Prof. Ioan G. Coman, *art. cit.*, p. 265.

chemat: „Tu...vei fi preot-căci preot trebuie să fii - preot te văd atunci când mă gândesc la zilele ce vor veni. Nu știu de ce dar așa te văd în zarea sufletului meu. Ai duh de preoție - ai acea pornire de aflare a dragostei prin calea de aur a suferinței - ceea ce dragul meu este (ar trebui să fie!...) cea dintâi calitate a unui preot”⁶⁵.

Impactul vocației preoțești, respectiv a lipsei acesteia, asupra unui potențial „ales”, i-a preocupat pe toți cei interesați de fenomenul pastoral, conștienți de faptul că, în rezistența de peste veacuri și milenii față de provocările și promovările răului, *omul potrivit la locul potrivit* era soluția. În pastorație un preot de vocație poate face „minuni” pe când cel fără chemare face „minunății”, acestea din urmă lăsând mai multe urme în conștiința păstoriților, deformând valoarea și importanța misiunii. „Preotul este obligat să trăiască dintr-o supraalimentare spirituală, întreg serviciul divin public, taine ori ierurgii, sunt atâtea ocazii ale grației divine pentru înaintarea sa în sfințenie. A nu profita de aceste împrejurări și a ajunge un simplu executant mecanic și rutinat, înseamnă a comite un abuz și un sacrilegiu”⁶⁶.

Impostorul în ale chemării preoțești, va avea partea lui de „atenție” venită atât din partea sa, cât și a

⁶⁵ Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *Studii și articole de Pastorală...*, p. 177.

⁶⁶ Pr. Prof. Univ. Dr. Petre Vintilescu, *Preotul în fața chemării sale de păstor al sufletelor*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2007, p. 116.

păstoriților. „Preotul lipsit de vocație va fi o ființă nenorocită, un om nemulțumit pururea de sine și de slujba sa. Este un simplu funcționar, un funcționar silnic, un om lipsit de orice fel de entuziasm, un om indiferent față de cele sfinte, un om lipsit de zel, lipsit de orice dragoste și interes pentru mântuirea credincioșilor săi. Un asemenea preot nu va alerga niciodată după oameni, pentru ca să-i capteze și să-i ducă la Hristos. Unui asemenea preot i se pare totdeauna prea mult și puținul serviciu pe care i-l cer credincioșii săi. Un asemenea preot nu va simți niciodată bucuria rezultată din îndeplinirea datoriei sale”⁶⁷. Un asemenea preot este fals, lucrarea lui este fadă iar roadele activității lui sunt fie acre, necomestibile, fie inexistente. Un astfel de personaj părăsește nu numai tiparele preoției (dacă se poate vorbi de așa ceva), ci își reneagă inclusiv bruma de chemare pe care, în loc s-o valorifice, multiplicând-o, o îngroapă, ignorând crezul și speranțele atâtor suflete creștine încredințate lui. Pe când „un păstor sufletesc de certă vocație, care și-a agonisit suficientă pregătire teologică, nu va fi caricatură a adevăratului preot. El va reabilita imaginea răsturnată a năimitului pe care-l avertizează drastic, deși indirect, Sfântul Petru (**în I P. 5,1 și urm**). El va poseda „învățătura tuturor învățăturilor”, cum

⁶⁷ Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *op. cit.*, p. 178.

definește Sfântul Grigorie Teologul pregătirea preoțească satisfăcătoare, cu care, dotat fiind coboară „Cerul pe pământ”. Unul ca acesta nu se va descoperi niciodată, cu amărăciune că e vizat și el de asprul rechizitoriu din Epistola Sfântului Iuda **(12 și urm.)**, care înfierează pe falșii creștini”⁶⁸.

O altă putere de care poate beneficia păstorul de suflete este cea a exemplului personal și care dintotdeauna i-a adus acestuia avantaje, respectiv dezavantaje, în funcție de adjectivul dominant, pozitiv sau negativ. Fiind administrator (iconom, chivernisitor) și îndrumător, preotul, în chip firesc, este mereu în vizorul păstoriților săi, cateheza și omiliile cu fapta, fiind cele mai ziditoare soluții. Sfântul Apostol Petru, pentru care *cununa cea neveștejită a măririi (I P. 5,4)* rămâne un obiectiv principal și accesibil, în ceea ce îi privește pe preoți, promovează forța exemplului, ca accesoriu la îndemâna celor chemați și investiți cu sarcini pastorale: *Păstoriți turma lui Dumnezeu, dată în paza voastră, cercetând-o, nu cu silnicie, ci cu voie bună, după Dumnezeu, nu pentru câștig urât, ci din dragoste. Nu ca și cum ați fi stăpâni peste Biserici, ci pilde făcându-vă turmei (I P. 5,2-3)*. Deloc întâmplătoare este folosirea

⁶⁸ Pr. Prof. Dr. Grigorie Marcu, „Misiune și îndatoriri pastorale”, M.A., Anul XXVII, nr. 4-6, aprilie-iunie 1982, p. 296.

pluralului în ultima propoziție; suma exemplelor pozitive nu poate fi limitată. Dacă în mediul pastoral avem limite variabile la situații, tot așa se pune problema și în ceea ce privește forța exemplului. Preotul se confruntă cu nenumărate prilejuri când poate trezi, salva, disciplina și benefic orienta vieți și destine. Desigur, nu ușor, ci cu perseverență și tenacitate. Importanța și valoarea acestui mod de viață care pozitivază uneori mai mult ca învățătura, au constituit preocuparea prioritară atât a Mântuitorului cât și a Sfinților Apostoli „pe de o parte, pentru a sublinia deosebită valoare a exemplului vieții în creștinism, iar pe de altă parte, pentru a arăta că a reprezenta continuu legea morală nu este un lucru tocmai ușor, că este o chestiune de eroism neîntrerupt”⁶⁹. Această ultimă formulă este una de mare folos, nu prin afirmare ci prin împlinire. Este evident faptul că în planul pastoral ca și în cel duhovnicesc, relaxările de anumită factură, nu „oxigenează” viața ci, din contră, o complică sau o simplifică, mai ales, pe panta căderii. „Atâta vreme cât viața preotului este în toate privințele fără cusur, clevetirile nu-l pot atinge; dar dacă se întâmplă să săvârșească un mic păcat, cum este și firesc, că e om și el și călătorește pe oceanul cel mult înșelător al acestei vieți, nu-i mai sunt de folos celelalte fapte bune ca să-l

⁶⁹ Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *op. cit.*, p. 141.

poată scăpa de gurile acuzatorilor, ci acel mic păcat le pune în umbră pe toate. Toți îl judecă pe preot nu ca pe un om îmbrăcat cu trup și el, cu fire omenească și el, ci ca pe un înger, slobozit de orice slăbiciune omenească”⁷⁰. Această amplitudine de abordare asociată cu abisul căderii dau prilej ce meditație continuă celui investit cu darul preoției. Între a fi privit „ca pe un înger” și „slăbiciunea omenească” se dezvoltă eroismul neîntrerupt al preotului care are ca formă de relaxare, doar urcușul, lucrarea pozitivă. „Preotul trebuie să se întărească din toate părțile, ca și cu niște arme de oțel, cu zel mare și neîntreruptă supraveghere a vieții sale. Trebuie să se uite mereu în jurul său, ca nu cumva să-i găsească cineva un loc descoperit și nepăzit și să-i dea o lovitură de moarte. Toți stau în jurul lui gata să-l rănească și să-l doboare; nu numai vrăjmașii lui, ci chiar mulți din cei ce-i arată prietenie”⁷¹. Cu toate acestea el nu se dezice. Rămâne ferm spre a gestiona atât grija pastorală cât și îndrumarea. „Titlul cel mai potrivit sub care pot fi plasate atât grija cât și îndrumarea este cel de *slujire pastorală*. Slujire este cadrul potrivit întrucât ea include atât grija

⁷⁰ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007, p. 103.

⁷¹ *Ibidem*, p. 102.

cât și îndrumarea și previne anumite reducții pe care le găsim în situații de tip „ori-ori”⁷².

Vocația pentru preoție este o problemă veche și mereu nouă. Ea e strâns legată de problema pregătirii pentru preoție, cele două mergând împreună. Dar ce este vocația preoțească? Vocația preoțească în general, este o alegere dumnezeiască binecuvântată și o stăruitoare chemare de sus. Ea este o chemare tainică, răsărind din harul lui Dumnezeu și ducând pe cel chemat pe culmi nebănuite. Vocația preoțească e împărțită de obicei în două: „1. Vocație subiectivă. 2. Vocație obiectivă”.

Prin vocație subiectivă se înțeleg înclinările sufletului spre acte de evlavie: plăcerea de a se ruga, de a auzi vorbindu-se despre Dumnezeu, de sfinți, de a merge la Biserică, de a citi sau a cânta la strană, de a respecta posturile și sărbătorile, de a se spovedi și de a se împărtăși, de a respecta persoanele bisericești. Dar, vocația preoțească nu e numai rodul închinărilor evlavioase, ci mai ales efectul lucrării lui Dumnezeu, care cunoaște că din sânul mamei sale și ajută pe cel ce se va împodobi cu înalta slujire. Prin vocație obiectivă, se înțelege hirotonirea, adică acea chemare de la Dumnezeu prin înalta ierarhie bisericească. Părinții Bisericii pun mare preț pe hirotonie, fiindcă prin ea se dă deplinătatea harului, prin ea cel ce o primește are rang mai mare decât îngerii. Vocația preoțească nu se improvizează. Ea trebuie descoperită și îndrumată. Sfântul Ioan Gură de Aur ne spune: „ Pentru ce în armată, în comerț, în agricultură și în alte domenii omenești, e lucru hotărât că nimeni nu încalcă domeniul

⁷² Pr. Dr. Joseph Allen, *op. cit.*, p. 239.

celuilalt”. Vocația reală face din preot un om ireproșabil, gata de a instrui pe oricine, iubitor de străini, devine un exemplu frumos pentru toți.

Biserica cere preotului o ținută fizică de prestanță și demnitate. Ea cere mai ales ca preotul să fie împodobit cu darurile alese ale minții și cu o întinsă cultură. Misiunea pastorală și învățătoarească a preotului, în obligă pe acesta să-și însușească numeroase și variate cunoștințe. Preoți nu pot fi creatori de cultură decât dacă sunt misionari, adică, dacă re trăiesc în inima lor pe Mântuitorul, așa cum l-au re trăit Sfinții Apostoli și toți misionarii creștini până astăzi. Cultura preoților de vocație trebuie să fie întinsă și adâncă, asemenea glorioasei epoci patristice. Sfinții Părinți ca: Grigorie Teologul, Ioan Gură de Aur, Ambrozie, stăruie îndelung asupra meșteșugului vorbirii în lucrarea pastorală. Dar, arta cuvântului, care trebuie să convingă și să captiveze nu va fi un simplu joc de sonorități verbale, ci expresia unei bogate comori de credință, cugetare și simțire. Preotul de vocație este mai ales un moderator și un conducător de suflete. El trebuie să posede neapărat știința conducerii sufletelor. Preotul tânăr nu posedă de la început această știință, dar el și-o poate însuși treptat, prin administrarea continuă a Sfintelor Taine din care primește puteri înălțătoare, prin săvârșirea deasă a Sfintei Liturghii, prin stăpânirea de sine, prin râvna neîncetată după desăvârșire. Cu puterea lor deosebită de pătrundere Sfinții Părinți au văzut că pastorația sufletelor, este o sarcină copleșitoare, pe care ei o numesc „ Arta artelor și

știința științelor”⁷³. Conducerea sufletelor angajează toate forțele preotului în special în duhovnicie. Preotul nu e de la început un duhovnic desăvârși, dar, râvna lui neîncetată pentru curăția sufletelor, îl vor ajuta să ajungă un adevărat păstor. Din cele de mai sus , rezultă că vocația este absolut necesară pentru preoție. Ea se arată uneori mai devreme, alteori mai târziu, dar totdeauna ea se află ca o făgăduință de logodire cu Biserica în inima candidatului.

Vocația trebuie însoțită de o pregătire atentă și stăruitoare, căci Dumnezeu nu cheamă la preoție oameni inapți pentru această înaltă slujire, fără capacitate pentru exercitarea ei.

„ *Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, și Eu vă trimit pe voi*” (**Ioan 20,21**), se adresează Mântuitorul Hristos, Apostolilor Săi, când Li se arată în ziua Sfintei Învieri. Le indică misiunea lor, care va fi a succesorilor săi, la dă puterea de a-i învăța pe oameni, de a-i sfinți prin Botez și prin celelalte Sfinte Taine, la dă misiunea de a-i călăuzi pe credincioși „ a-i conduce în viață către sfintele țeluri creștine”.

Cunoașterea profundă a Sfintei Scripturi, asimilarea cunoștințelor din diferitele discipline teologice sunt toate de o esențială importanță pentru profilul spiritual al preotului, al celui care se pregătește să primească darul preoției, să fie slujitor al lui Hristos și iconom al Tainelor Lui. Dar, dincolo de toate acestea, pentru a îndeplini cu vrednicie deplină și sub toate

⁷³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007,p.178.

aspectele sfânta misiune încredințată este necesară o condiție esențială, definitorie pentru îndeplinirea celorlalte: să existe chemare lăuntrică, vocația cu adevărat de primirea harului.

Vocația face din preot „un vas ales”, slujitor exemplar al sfântului altar și al enoriașilor. Dovedește vocație autentică, preotul care are arta și știința de a cerceta sufletele. În ceasul în care înalta ierarhie canonică a Bisericii îl învrednicește cu însemnele, Sfinții Preoți, înveșmântându-l cu sfințenie și rostind: „ Vrednic este!”, tânărul teolog trebuie să fie pe deplin pregătit pentru primirea Sfintei Taine: „ Ceea ce este foarte important pentru candidatul la preoție, este ca înainte de toate să se examineze el însuși, cu o privire scrutătoare până în adâncul sufletului” Sfântul Ioan Gură de Aur).⁷⁴

Hotărârea inițială, imperativul categoric al conștiinței celui care își declară dorința de a primi preoția, trebuie să fie o hotărâre necondiționată, jertfitoare, iar la acestea se va adăuga simțul măsurii și onestitatea, cumpătatea, demnitatea caracterului său. Acel imperativ al conștiinței îi va dicta întreaga comportare față de păstoriții săi: „ *neuitând nici o clipă că nu parohienii sunt în slujirea preotului, ci el este neîncetat în slujba lor*”. Pilda măsurării iubirii pentru sufletele credincioșilor, îi este oferită preotului de Însuși Domnul Hristos, care S-a dat pe Sine jertfă pentru noi”. **(Galateni 2,20)**

⁷⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007,p.189.

Din adevărata iubire evanghelică, din convingere și credință pornește adevărata râvnă pastorală, zelul preotului, o autentică și adâncă iubire creștină activă. Iubirea față de Dumnezeu și față de semenii, însuflețește zelul și devotamentul păstorului de suflete.

Zelul pastoral al preotului să se dovedească prin preocuparea deosebită pentru pietatea celor păstoriți, dar și pentru comportarea lor civică și în viața de familie, folosind atât cunoștințele sale teologice cât și cele de cultură generală; și unele și altele îi vor fi de mare folos și ajutor; dragostea, devotamentul, zelul, trebuie să fie înrădăcinate adânc în inima sa de slujitor în Biserica Domnului și să dea neconținut roadele cele mai frumoase.

Zelul în slujirea pastorală este și elan, avânt și însuflețire, dinamism creator; zelul său creștin îl va determina pe preot să tindă permanent spre înaltă moralitate și perfecțiune spirituală pentru sine și pentru enoriașii săi; se va sârgui fără contenire ca el însuși să se dovedească nu numai ascultător al Cuvântului ci și împlinitor al Lui.

Pornind pe calea slujirii ce i-a fost încredințată, tânărul preot trebuie să fie pregătit moral, pentru că nu va găsi numai poteci netede și poieni înflorite; Sfântul Ioan Gură de Aur previne chiar că este firesc lucrul ca: „sufletul preotului să fie bătut de mai multe furtuni decât cele ridicate de vânturi pe mare”.

Prin vocația sa autentică și prin zelul său pastoral, preotul va găsi permanent puterea de a nu se lăsa descurajat și

dezorientat în momentele de criză și de încercare sufletească. Prin vocație și prin zelul său în slujirea pastorală, preotul trebuie să fie preocupat nu numai să învețe pe credincioși normele de viețuire creștină, ci trebuie să întrupeze în propria sa viață principiile morale înalte și virtuțile. Zelul său sincer se arată în devotamentul față de țară, în respectarea legilor, îndemnând pe credincioșii săi spre aceeași atitudine de respectare a legalității și a normelor de conviețuire socială.

Așadar, primirea demnității sacerdotale înseamnă și cea mai înaltă răspundere moral-spirituală, de care trebuie să fie pe deplin conștient fiecare slujitor al sfântului altar: *Nu fi nepăsător față de harul care este în tine, care ți s-a dat prin proorocie, cu punerea mâinilor preoției (I Timotei 4, 15-15)*

II. 3. RECOMANDĂRI DE OPTIMIZARE A MISIUNII SACERDOTALE

Făcând cele încredințate de Mântuitorul, folosul lucrării preoțești se revarsă peste tot poporul deoarece lucrarea preoției are drept scop mântuirea credincioșilor. Preoția a fost pusă „a chivernisi bogățiile cerului, să exercite o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor nici arhanghelilor”. Modelul acestei slujiri pentru preoția pământească este Iisus Hristos, iar preoții trebuie să devină imitatori ai modelului divin după îndemnul Mântuitorului care zice: *„Fiți desăvârșiți precum și Tatăl Vostru desăvârșit este”*(**Matei V, 48**). Condițiile pe care Sfântul Apostol Pavel le pune preoților, cer ca aceștia să fie purtători de valori morale deosebite și să tindă mereu spre realizarea lor având ca model pe Iisus Hristos, căci viața creștinului trebuie să fie o continuă reeditare a vieții Domnului.

Lucrarea sacerdotală în Biserică se desfășoară sub semnul mării porunci a dragostei, preotul fiind păstor la turmei cuvântătoare va da acesteia hrana trebuitoare pentru suflet. Primind prin hirotonie o asemenea demnitate, preotul își ia supra sa o seamă de obligații morale deosebite. De aceea încă de la început Biserica a căutat ca această vrednicie să fie acordată numai unor creștini cu un profil moral deosebit. Ei trebuie să fie *bine văzuți, plini de Duhul Sfânt și de înțelepciune* (**Fapte 6,3**), cum s-a cerut la alegerea celor șapte diaconi sau „ fără prihană,

întreg la minte, neiubitor de arginți, și cu bună mărturie de la cei de dinafară” , cum îi sfătuiește Sfântul Apostol Pavel pe Timotei și Tit să facă alegerea preoților și diaconilor.

„ Nu poate fi vrednicie mai înaltă pe pământ decât aceea de a sluji lui Dumnezeu ca preot”, afirma Prea Fericitul Patriarh Iustinian. Această vrednicie trebuie să fie împodobită cu o seamă de virtuți care să ilustreze viața aleasă și moralitatea ireproșabilă a preotului. Pentru slujirea preoțească Sfântul Ioan Gură de Aur are o viziune extraordinară: „ Pe cei ce petrec în trup i-a făcut să săvârșească slujba îngerilor”⁷⁵, iar întrebării cum de e posibil ca pe unii dintre noi să ne facă Dumnezeu apți a ne apropia de El, tot Sfântul Ioan răspunde: „ De aceea preotul trebuie să fie așa de curat ca și cum ar locui în ceruri în mijlocul acelor puteri” .

Viața creștină în umbra crucii pe care Iisus Hristos a săvârșit suprema jertfă pentru mântuirea noastră, semnul dragostei supreme în care Dumnezeu ne-a cuprins. *Rămâneți întru dragostea mea (Ioan 15,9)* este o chemare către veșnicie. Iisus Hristos este începătorul jertfei de mântuire dar slujirea Sa nu este egală și nici asemenea slujirii preoțești. Datoriile morale ale preotului se înscriu în vremelnice, dar se înfăptuiesc „sub specie a eternitatis”. Vremelnicul este cu atât mai plin de sfințenie cu cât semnul veșniciei este mai aproape de conștiința morală a preotului: „ Sfântă și sfințitoare este deci misiunea

⁷⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007, p.191.

preotului, dar și de mare responsabilitate morală în fața lui Dumnezeu”⁷⁶.

Trăind dragostea creștină datoria morală a preotului nu vor mai părea povară pentru aspectul uman al lui, deoarece intensitatea de trăire a iubirii devine izvorul tuturor acțiunilor lui, iar bucuria împlinirilor morale este corolar al optimismului pastoral. Preotul este un om al bucuriei, „fiindcă bucuria produsă de faptele lui Dumnezeu și de plăcerea de a-L sluji pe El înseamnă pentru el o Evanghelie plină de viață. Aceasta este suprema lui bucurie: bucuria de a viețui în Hristos. La această bucurie se gândește și Apostolul când zice: *Bucurați-vă întru Domnul în toate zilele vieții voastre și iarăși zic vouă: bucurați-vă (Filipeni IV, 4).*

Preotul își desfășoară activitatea sa sub două aspecte: ca sacerdot și ca membru al societății. Relațiile sale cu semenii îi vor da ocazia de valorificare creștină a principiilor de morală pe care le va ilustra înainte de toate cu exemplul său personal. Sfera relațiilor sale pornește de la funcția sacramentală prin care îl face prezent pe Hristos. Dacă preotul nu va putea sluji ca model vieții creștine pentru sfera lui de relații va fi o sminteală cu atât mai mare cu cât dezacordul între fapte și principii va fi mai mare.

Blândețea și umilința preotului sunt datorii care-l duc spre cea mai strânsă unitate morală cu credincioșii. „Prin blândețe a făcut pasul decisiv spre unificarea firii omenești din el cu firea omenească din ceilalți”. Blândețea și umilința preotului vor

⁷⁶ Pr.Prof. Univ. Dr. Petre Vintilescu, *Preotul în fața chemării sale de păstor al sufletelor*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2007,p.210.

crește dragoste lui față de alții și a altora față de el pentru că va înlătura mândria și răutatea din cale lor: *Învățați de la Mine că sunt blând și smerit cu inima (Matei 11,29).*

O mare responsabilitate morală a preotului este realizarea dreptății și a păcii. Slujitorul lui Hristos trebuie să iubească dreptatea și pacea.

Un preot care se străduiește să realizeze datoriile sale morale nu este singur, „căci lângă fiecare preot care trudește pentru Biserica lui Dumnezeu stă nevăzut Iisus Hristos”⁷⁷.

Biserica este o comuniune harică de credință, nădejde și dragoste, în care realizarea morală a credincioșilor se face pentru dobândirea mântuirii. Preotul zilelor noastre, va ajuta la rezolvarea tuturor problemelor bisericești în spiritul învățaturii creștine, din care rezultă și complexitatea datoriilor sale morale pe care Sfântul Apostol Pavel le rezumă cu îndemnul: *Fă lucrul evanghelistului, slujba ta fă-o deplin (II Timotei IV , 5).*

Pentru a fixa orizontul vieții parohiale, teologia și practica pastorală trebuie să fie în concordanță deplină cu eclezologia ortodoxă. La rândul ei, eclezologia evitând orice dogmatism pastoral, indică arhitectura de ansamblu a comunității, o arhitectură care îi asigură atât stabilitatea ei instituțională cât și mobilitatea ei misionară.

Această concordanță nu este o problemă conceptuală ci una reală. Desigur, nu este vorba de a schimba structura parohiei. Preotul ortodox dispune de toate mijloacele liturgice, pastorale și misionare, dar ele trebuie folosite în perspectiva unei „iconomii”,

⁷⁷ Prof. Popescu Teodor M., *Sfințenia și răspândirea preoției*, în S.T. nr.3-4/1952,p.321.

a unui plan eclezialogic clarvăzător. Problema pastorală nu se pune deci pe planul mijloacelor, ci pe cel al finalității. Așa se explică apariția unei categorii de credincioși care nu se identifică integral cu comunitatea, care stimulează o apartenență nominală, fără sens, la viața parohiei.

Deși, Biserica posedă totul, unii credincioși caută în afară acel „esențial” care nu-l găsesc în manifestarea parohiei, nu numai în termeni de atmosferă ci în termeni de angajament spiritual public și mai ales de exercițiu concret al harismelor lor particulare. Aici, stilul de viață parohială, disciplina pastorală și îndeosebi coordonarea de către preot a unei mari diversități de „daruri și slujiri” joacă un rol decisiv.

Preotul este mai întâi un misionar, un arhitect, un eclezialog, apoi un păstor, un constructor, un bisericaș. Totul constă, în a recapitula într-o singură Liturghie diversele forme personale sau comunitare, de spiritualitate, de rugăciune, de cult și de slujire.

Există o legătură particulară între eclezialogia pastorală și etica socială creștină, mai cu seamă într-o țară în care există un mare spațiu social pentru lucrarea Bisericii. Nu numai pentru că Biserica nu poate să fie străină de problemele și proiectele cu care se bate societatea, ci pentru că Biserica ține seama de modul în care lucrează lumea ca atare. Problemele de ansamblu ale societății devin astfel probleme de ansamblu ale Bisericii. Iar pentru ca ea însăși să devină instrument de înnoire, Biserica se inspiră din înnoirea în societate.

Preoții Bisericii noastre sunt convinși că posedă mijloacele de lucru pentru a menține vitalitatea și unitatea parohiilor.

Biserica Ortodoxă română, este, de altfel, cunoscută ca având unul dintre cele mai organizate sisteme parohiale și eparhiale din lumea ortodoxă.

Descompunerea unei parohii, care poate să aibă cauze multiple, afectează unitatea întregului corp bisericesc. De altfel, sectele nu atacă Biserica în general, ci cea mai mică parohie în dificultate. În această privință, pregătirea și îndrumarea pastorală a preotului sunt hotărâtoare. Acestea nu trebuie să fie limitate la aspectele empirice, birocratice ale vieții parohiale.

Unitatea Bisericii la nivel național are la bază coerența celei mai mici comunități ortodoxe, a parohiei. Iar coerența parohiei este în primul rând o problemă de spiritualitate și apoi de organizare . Pentru a reuși integrarea spiritualității în viața parohială, teologia pastorală are nevoie de o ecleziologie autentică, clarvăzătoare.

CAPITOLUL III.

CHIPUL ȘI LUCRAREA PREOTULUI ÎN VIZIUNEA DISTINSULUI DASCĂL DE TEOLOGIE

Privind preoția prin prisma lipsei exemplului personal pozitiv, descoperim cantitatea uriașă de pagube, acuzațiile fiind de genul: fals, uz de fals precum și favorizarea „impostorului”. Remarca următoare ne cutremură: „Un preot rău este o unealtă a morții sufletești, o santinelă adormită, un povățuitor orb, o stea rătăcitoare, un comandant trecut la dușman, un nor fără apă, un păstor adormit, un arbore sterp...”⁷⁸. Aprofundând sensurile fiecărei comparații, descoperim oceanul de responsabilități specifice pastorației creștine și, implicit, „dulcea povară” a dificultății preoției. Preotul, în urma ascensiunii peste diferitele etape ce duc la statutul de paroh, ajunge să pună în practică și să se pună în valoare cu tot ce ține de vocația, pregătirea,

⁷⁸ Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *op. cit.*, p. 144.

ascultarea și începutul bun în misiunea încredințată. Totul cu maximă conștiință și cu o implicare de adevărat profesionist. „Nimeni nu are în viață o răspundere atât de înaltă, atât de copleșitoare, atât de cutremurătoare ca preotul. Și cum n-ar fi astfel, de vreme ce Dumnezeu a încredințat preotului grija sufletului, grija acestui tezaur dumnezeiesc, care a coborât din cer, care e pârtaș nobleței celei de sus și care tinde tot spre Dumnezeu? Sufletul este, ca valoare, mai presus decât orice lucru din lumea aceasta. El n-are în întreg universul niciun fel de echivalență, niciun fel de corespondență. Cel din urmă suflet valorează mai mult decât toată lumea văzută”⁷⁹. Valoarea incontestabilă a sufletului și importanța crucială a muncii celui ce lucrează cu el și pentru el, fac din preoție un domeniu unic și vital. Factorul propulsor, reprezentat de puterea exemplului, rămâne mijlocul accesibil în a acționa pentru reușită, spre folos. „Numeroși au fost preoții care, conștienți de importanța chemării lor, s-au nevoit cu pricepere, cu perseverență, cu eroism chiar, și, nu arareori în smerit anonim, să împruțineze răul din păstoriților, să le disciplineze instinctele, să le întărească voința, să-i îmbunătățească prin pilda de fiecare zi a propriei lor vieți îmbunătățite...Nu puțini au fost preoții care s-au luptat

⁷⁹ *Ibidem*, p. 152.

mucenicește să ofere în persoana lor, credincioșilor, pilde de viață înduhovnicită, de muncă ordonată, de voință disciplinată”⁸⁰. Și aici se cuvine o abordare echilibrată tocmai pentru a nu fetișiza exemplul preotului, mai exact, anumite „pete” ce ar putea apărea pe „imaginea” și care pot distorsiona transmiterea firească de putere și înrâurire specifice lui. Sfântul Grigorie de Nyssa, face o comparație care evidențiază consecința lipsei echilibrului în promovarea exemplului personal, unde atât statutul celui ce-l promovează cât și direcția de orientare pentru cei îndrumați, sunt pervertite: „Un bun în viața omenească este sănătatea trupului, dar un lucru fericit e nu numai a ști ce înseamnă sănătatea, ci și a viețui sănătos. Dacă cineva ar aduce elogii sănătății, dar s-ar hrăni cu mâncăruri nesănătoase...ce a câștigat din elogiile aduse sănătății de vreme ce se lasă doborât de boală?”⁸¹ Cu referire la preot, platforma pe care stabilizează exemplul și pe care înalță apoi o construcție solidă și utilă, are o structură cum niciun alt domeniu existențial nu oferă. Astfel „nu viața lui e lege pentru credincios, ci cuvântul Evangheliei, pe care-l predică el și îl interpretează, în virtutea chemării, trimiterii, darului, pregătirii și

⁸⁰ Pr. Prof. Dumitru Belu, *„Predica prin exemplul personal”*, B.O.R., Anul LXXII, nr. 5, mai 1954, p. 582.

⁸¹ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Opt omilii la Fericiri*, Ed. Anastasia, București, 1999, p. 87.

priceperii lui. Iar Evanghelia nu este a lui, ci a lui Dumnezeu. Nu știința și priceperea sa o propovăduiește, ci pe cea a Evangheliei lui Dumnezeu”⁸².

Privind sau alegând preoția omul în cauză, trecând peste frumuseți și oportunități, trebuie să ajungă rapid la responsabilități. Grija pentru „tezaurul dumnezeiesc care a coborât din cer” nu poate fi asumată de oricine. Calitățile și disponibilitățile celui chemat consolidează răspunderile pentru o misiune serioasă, eficientă și de lungă durată. „Responsabilitatea fiecărui preot este deosebit de mare, pentru că bunurile pe care le garantează nu sunt comune și trecătoare, ci sunt valori pentru care nimeni dintre muritori n-a putut să plătească prețul răscumpărării lor și a trebuit să se smerească Dumnezeu, luând trup de om și prin Sângele Său să răscumpere sufletele noastre. De aceea, fiecare preot răspunde în veci cu sufletul său de sufletele încredințate păstoririi sale⁸³. Venerabilul dascăl consideră că, în cadrul procesului pregătitor, capitolul de inițiere în lucrarea preoțească, trebuie să fie cel dedicat responsabilităților preotului și nu altul, pentru faptul că dacă de aici nu desprinde frumusețea misiunii, pregătirea va fi una defectuoasă iar urmarea poate fi una

⁸² Prot. Dr. Petru Deheleanu, „*Moralitatea preotului și efectul rugăciunilor sale liturgice*”, M.B., Anul XXVII, nr. 1-3, 1977, p. 152-153.

⁸³ Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *op. cit.*, p. 153.

periculoasă. „Frumusețea preoției constă tocmai în dificultatea ei”, nu este o metaforă cu care umpli un gol sau impresionezi; este marele adevăr care, în loc să sperie, mai mult determină pe cel doritor, să considere preoția (pastorația), prima și unica opțiune. De aici decurge firesc îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care, responsabil și insistent, recomandă: *Nu fi nepăsător față de harul care este întru tine (I Tim. 4,14); să aprinzi și mai mult harul lui Dumnezeu (II Ti. 1,6); stăruie în acestea, căci făcând aceasta, și pe tine te vei mântui și pe cei care te ascultă (I Tim. 4,16).* „Cuvintele acestea de aur ar trebui imprimate...pe inima fiecărui nou hirotonit, ca să nu-și uite niciodată darul preoției și obligațiile morale care decurg din el. Nu este ceva mai trist pe lumea aceasta, decât un preot care-și uită sau nesocotește harul, misiunea și privilegiul...”⁸⁴

⁸⁴ Pr. Ilarion V. Felea, *Teologie și preoție*, Arad, 1939, p. 12.

III. 1. SENSUL PREOȚIEI LA SFINȚII PĂRINȚI

În istoria religiilor din toate timpurile și de pe întreaga suprafață a pământului, preoția a jucat un rol esențial și decisiv. Ea reprezintă nu numai firul tradiției rituale și teologice ci concentrează în sine religia pe care o actualizează continuu. Preoții deși cu mintea și credința arcuite spre cer, au trăit pe pământ și între oameni, au luptat pentru alinarea durerilor, pentru îmbunătățirea stării sociale, materiale și spirituale a contemporanilor și nu s-au dat înapoi de la sacrificiul vieții însăși pentru realizarea marilor idealuri ale credinței lor religioase.

Preoția Vechiului Testament era de origine dumnezeiască și reprezintă o cinste excepțională pe care nu o egala decât covârșitoarea răspundere pe care o avea. Diferitele preoții ale păgânismului nu depășeau oficiul magiei, clerul păgân era o clasă aparte, asocială anti socială. Recrutarea acestor preoți nu interesa niciodată societatea .

Cu totul altfel se prezintă preoția creștină. Instituție divină prin harul lui Iisus Hristos, ea continuă opera Lui în lume. Caracterul supranatural al preoției creștine vine de la Întemeietorul ei istoric. Definirea rolului și ținuta preoților lui Hristos sunt menționate și lămurite încă din primele scrieri creștine, îndeosebi în acelea ale Sfântului Pavel. În primele trei veacuri preoția își impunea rolul printr-o intensă lucrare duhovnicească consfințită de atâtea ori prin opere scrise de prestigiu și prin sânge martiric, prin lucrări de educație și asistență socială, clerului acesta prea zelos uneori și lipsit de simțul , se contesta câteodată și autoritatea.

Este cazul tulburărilor preoțești de la Corint cărora la pune capăt Sfântul Clement Romanul prin scrisoarea de la 96-98 , despre insultele pe care un diacon le aduce episcopului său.

Sfântul Ignatie precizează că: „fără episcop nu se poate face nimic; cel ce face ceva fără știrea episcopului face slujba diavolului, căci episcopul este totul”. În scrisoarea către Trallieri el rezumă astfel concepția despre ierarhia bisericească : „ cinstiți pe diaconi ca pe Iisus Hristos, pentru că ei sunt păzitorii bisericii Lui, așa cum episcopul este chipul Tatălui universului, iar preoții sunt sinedriul lui Dumnezeu și legătura cu Apostolii lui Hristos. Fără aceștia nu e Biserică aleasă”.

O operă de o deosebită importanță pentru istoria și sensul preoției la sfârșitul secolului IV, care anticipează atâtea din ideile Sfântului Grigorie de Nazians și ale Sfântului Ioan Gură de Aur, este lucrare anonimă „ Constituțiile apostolice”, care stabilesc în

cartea a doua primul cod sacerdotal dezvoltat din primele perioade ale literaturii patristice. Această epocă, numită pe drept cuvânt, clasicismul creștin, a realizat performanțe în toate domeniile atinse de noua credință: duhovnicesc, moral și social. Preoții patristici și-au dat seama de rolul lor și au încercat să definească misiunea nu numai prin fapte, dar și prin opere scrise: tratatele „Despre preoție”. Patru scriitori de geniu și sfinți mari au scris despre misiunea dumnezeiască a preoției: Sfântul Grigorie de Nazians, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Ambrozie și Sfântul Grigorie cel Mare. Preoția creștină este „semnul iubirii lui Hristos.

Preoția creștină fiind semul și lucrarea dragostei între cer și pământ se deosebește de toate celelalte prin întruparea esenței religiei creștine care este dragostea.

Părinții secolului IV erau alarmați de unele moravuri inadmisibile cu ocazia recrutării preoților. Sfântul Ioan Hrisostom enumera unele dintre criteriile practicate probabil, în vremea lui: aristocrația familiei, bogăția care avea avantajul că preotul nu avea să fie întreținut din veniturile Bisericii; Sfântului Ioan se ridică cu vehemență împotriva acestor practici, prin care înțelege să le stăpânească prin aplicarea a trei principii de bază: pregătirea integrală desăvârșită, caracterul democratic al preoției și responsabilitatea neștirbită a episcopului hirotonisitor.

Preotul este al poporului și preoția sa nu e validă decât atâta timp și în măsura în care el lucrează și se mistuie pentru fericirea poporului încredințată spre păstorire. Tot Sfântul Ioan

spunea: „Mulțimea păstoriților se uită la purtările conducătorilor lor ca la un model și caută să se asemene în purtări cu ei”⁸⁵. Episcopul joacă un rol decisiv la alegerea candidaților. Sfântul Vasile cel Mare insistă în Regulile Monahale, că hirotonia nu trebuie dată cu ușurință și fără băgare de seamă. Condițiile pentru admiterea la hirotonie sunt: fizice, religios-morale, intelectuale. Referitor la condițiile fizice, sfântul Ioan spune că „ Dacă trupul nu e robust, ardoarea sufletului rămâne redusă la ea însăși și nu e capabilă să treacă la realizări” . Prestanța fizică este o cinste adusă Mântuitorului și un adaos la frumusețea servirii preoțești, dar nu este de ajuns numai aceasta. Unii Părinți cer o educație severă a mișcărilor trupului.

Pregătirea religioasă și morală este una dintre cele trei funcții ale preoției cea sfințitoare sau sacramentală, cere candidatului și preotului o aleasă și adâncă sensibilitate religioasă, în puternic simț al divinului. Pregătirea morală este o lege supremă pentru preoție. Trebuie ca preotul să fie virtuos în toate laturile vieții sale. Preotul să depășească pe ceilalți oameni prin virtutea sufletului său, prin caracterul său exemplar; el trebuie să posede o solidă și înaltă cultură. Conducătorul de suflete se află neconținut în fața a nenumărate probleme de gândire, de simțire și de atitudine ale turmei sale spirituale.

Lucrarea preotului pe plan sacramental sau haric urmărește teandria, adică îndumnezeirea omului. Lumina și dragostea pe

⁸⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007, p.210.

care Dumnezeu ni le trimite prin Sfintele Taine, umplu în primul rând sufletul preotului. Preotul este ambasadorul către Dumnezeu nu numai al întregii cetăți ci al întregii lumi. El se roagă lui Dumnezeu pentru greșelile tuturor, vii și morți. Prin Sfintele Taine și prin rugăciunile sale, preotul unește în sine pe cei ce au fost, cu cei ce sunt și cu cei ce vor fi.

Activitatea preotului pe plan moral decurge din activitatea sa pe plan haric. Lipsa curățeniei morale anulează toate faptele preotului. Preotul nu poate avea succes în lucrarea sa de îmbunătățire și desăvârșire a oamenilor decât dacă el însuși este îmbunătățit și desăvârșit sau pe cale a deveni astfel:” Mai multe sunt valurile care tulbură sufletul preotului decât vânturile care frământă marea”, exclama Sfântul Ioan. Prin natura misiunii și a legăturii lui cu oamenii, preotul este expus continuu la primejdii, care pot deveni ușor păcate; iată unele dintre aceste primejdii, care asemenea fiarelor, pot sfâșia sufletul preotului.” Mânia, tristețea, invidia, cearta, hula, pâra, minciuna, fățarnicia, uneltirea, pornirea împotriva celor care nu ne-au făcut nici un rău, dragostea de a fi lăudat, dorința după posturi de cinste, onoruri nemeritate, smerenia mare de ochii lumii și nu smerenia adevărată; pe toate aceste fiare și mai mult decât acestea le hrănește și le crește stânca aceea a slavei deșarte”.

De aceea el trebuie să-și facă o educație morală sacerdotală continuă și să culeagă foloasele de la preoții cu adevărat îmbunătățiți. Oamenii judecă preotul ca și cum el nu ar fi într-un înveliș trupesc, nici nu ar avea fire omenească, ci parcă ar fi

înger și lipsit de orice slăbiciune. În general, preotul nu se bucură de o afecțiune excesivă din partea oamenilor, chiar dacă greșelile lui sunt neînsemnate. De aceea el trebuie să se aștepte la batjocoriri, la insulte și chiar la amenințări din partea oricui.

Activitatea preotului pe plan social este continuarea și încununarea celorlalte activități pe plan haric și moral. Sfinții Părinți au depus eforturi considerabile pentru a îmbunătăți serios stările sociale ale vremurilor lor. Preotul se roagă⁸⁶ pentru stingerea războaielor de pretutindeni, pentru încetarea tulburărilor, pentru pace, pentru prosperitate; de aceea Sfinții Părinți treceau de la rugăciune pe teren și interveneau pentru a ușura sau elimina neajunsurile sociale; Sfântul Ioan Gură de Aur constată că în sarcina episcopatului din vremea lui cădeau și ajutorarea văduvelor și îngrijirea bolnavilor, grija deosebită pentru fecioare, judecata bisericească și vizitele zilnice. Această practică era generală în Biserica veacurilor patristice și oamenii, cum erau marii capadocieni, îndeosebi Sfântul Vasile cel Mare, au organizat-o transformând-o în instituții de caritate ca: spitale aziluri de bătrâni, case pentru educare fetelor. Preoții patristici interveneau masiv pentru înlăturarea sau ușurarea efectelor flagelelor naturii ca: seceta, inundațiile, cîmă, cutremurele de pământ.

Mergând pe urmele Sfinților Părinți, preoțimea noastră nu va ezita să colaboreze cu toate inițiativele și operele pentru crearea unei orânduiri sociale mai dreaptă și mai bună. Toate

⁸⁶ Prot.Dr. Petru Deheleanu, *Moralitatea preotului și efectul rugăciunilor sale liturgice*, M.B., Anul XXVII, nr. 1-3, 1977, p.56.

planurile activității preotului: haric, moral, social, sunt orientate spre viață, spre progres și spre pace.

III. 2. CHIPUL PREOTULUI DUPĂ SFÂNTA SCRIPTURĂ ȘI SFINȚII PĂRINȚI

Considerându-l pe preot ca om de cult și cultură, și experimentând preoția ca un teren avid dar și fertil, din acest punct de vedere, Părintele Profesor Căndea pune ca bază a acestei construcții spiritual-pastorale, Sfânta Scriptură. Nu o face cu emfază, ci cu modestia izvorâtă din puterea celui ce știe ce trebuie folosit pentru a ajuta și apoi spre a reuși să păstreze ajutorul, respectiv să-l permanentizeze. Citează un text, o adevărată capodoperă,

care tulbură mai întâi. Sunt folosite detalii din medii și perioade de viață diferite. Exprimarea este cu grad maxim de inteligibilitate, cu profunzimi accesibile și înălțimi îmbietoare: „Eu am citit zilnic Testamentul Nou și-l voi citi mereu atâta timp cât ochii mei vor putea să vadă. Îl voi citi pretutindeni unde va fi lumină. Îl voi citi, fie la lumina strălucitoare a soarelui, fie la raza de lumină caldă a căminului. Îl voi citi în zilele senine și în nopți întunecoase, în clipe de fericire și de nenorocire, în timp de boală și de sănătate, în momente de încredere și de deznădejde, în vremuri când sufletul este avântat, ca și în cel mai cumplite depresii ale sale. Și ori de câte ori citesc această carte, găsesc totdeauna ceva nou, descopăr lucruri neașteptate, adevăruri ale căror adâncimi mintea mea n-a putut să le pătrundă integral nicicând. Bogăția conținutului acestei cărți n-a putut fi epuizată niciodată de deseale mele citiri”⁸⁷.

„Biblia este averea Bisericii. În ogoarele ei lucrează de veacuri apostolii creștinătății și din roadele ei se satură toți flămânzii de hrană duhovnicească. Cuvintele ei sunt pâinea cea de toate zilele pentru toți bunii creștini”⁸⁸. Accesul la acest tezaur este nelimitat, preotul având și aici întâietate. El gestionează o stare de fapt

⁸⁷ Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *Sublimitatea preoției*, p.112.

⁸⁸ Pr. Ilarion V. Felea, *op. cit.*, p. 25.

care nu numai îi înnobilează lucrarea dar o face și realistă, și utilă. „Preotul trebuie să știe a citi și valorifica Sfânta Scriptură ca pentru el și pentru noi toți, să vadă și să scoată din ea totdeauna ceea ce este nou, mare, sublim și permanent, adevărul dumnezeiesc care ne cucerește, ne edifică, ne schimbă și ne înalță. Va reuși să-l găsească pentru alții dacă va ști să-l găsească întâi pentru sine. Cine nu poate înțelege, simți și folosi Sfânta Scriptură pentru sine, n-o poate face nici pentru alții. Din Sfânta Scriptură se pot scoate efecte sufletești minunate, cu condiția să te fi angajat în ea sufletește întreg, tu însuși”⁸⁹. Complexul de efecte sufletești miraculoase nu trebuie confundat ci cel al „efectelor speciale” dintr-un alt mediu al artei. Nu inteligența, priceperea și dotarea umană produc aceste consecințe. În Scripturi este Cuvântul, puterea și ajutorul Domnului și nu geniul omului, oricât de neegalat ar fi el. „Când suntem tulburați de un oarecare gând nefolositor și urât și contaminați de noroiul păcatului, nimic nu ne poate lumina și să ne învețe puterea (acestei ispite), decât o pasionantă consultare a dumnezeieștii Scripturi, unită cu ajutorul lui Dumnezeu și cu pocăința inimii”. Sfântul Ioan de Kronstadt adaugă și el „cuvinte tari” la acest subiect

⁸⁹ Prof. Teodor M. Popescu, „Predica – o mărturisire a preotului”, G.B., Anul XIII, nr. 11-12, noiembrie-decembrie 1954, p. 646.

tocmai spre nu fi ignorată niciodată această sursă și spre a fi folosită ca „loc de regăsire și revigorare”: „În Cuvântul dumnezeiesc vedem pe Dumnezeu față către față și pe noi înșine, așa cum suntem. Oameni, învățați aici să vă cunoașteți pe voi înșivă și să umblați în prezența lui Dumnezeu”⁹⁰. Cu deferență îmi amintesc de sfatul unui formator de opinie și exemple pozitive, dascăl de Teologie, care ne instruia prin „șlefuire” permanentă și care ne ruga să nu punem mâna pe Sfânta Scriptură, înainte de a ne fi spălat pe mâini. Sfat care vine să-l întărească pe următorul: „Dacă deschidem Scriptura, trebuie să ne debarasăm de orice speculație intelectuală și să intrăm la școala adevăratei sobornicități a Părinților, să regăsim aurul curat al spiritualității lor, care se hrănea cu Cuvântul ca și cu o pâine și un vin euharistic. Trebuie să ne coborâm în adâncul unde așteaptă Hristos”⁹¹.

Folosindu-se de miracolul Bibliei, actualizează mesajul, metoda pe care o lasă ca suport meditativ fiind cea interogativă. Nu cu duritate ci cu căldură, nu detașat ci implicat, nu ca un străin ci ca un fin cunoscător și utilizator. „Este pentru tine, preot al lui Hristos, Sfânta Scriptură cea mai iubită carte? Ai tu setea lăuntrică

⁹⁰ *Ibidem*, p. 183.

⁹¹ Paul Evdokimov, *Viața spirituală în cetate*, Ed. Nemira, București, 2010, p. 173.

nepotolită de a citi zilnic părți din Biblie? Simte sufletul tău necesitatea de a se adăpa zilnic din izvorul acestei ape vii? A devenit Biblia cartea nedespărțită a vieții tale? Să știi că te găsești pe drumul cel bun al preoției numai dacă vei putea răspunde afirmativ acestor întrebări”⁹². Fiind mereu în atenție, mereu pe culmi, în casa cu pereți de sticlă, preotul se supune sau este supus, periodic, la diverse teste pe care se-am numi: de competență, de sinceritate, de contemporaneizare, de autenticitate. Întrebările de mai sus cuprinse în „testul Scripturii” sau de ce nu, „testul culturii”, mai precis, prin răspunsul la ele, îl așează pe preot pe traiectoria corectă și rodnică, oferindu-i credibilitatea pentru locul, rolul și misiunea pe care le exemplifică și le justifică. „Un preot care nu folosește măcar o oră sau două pe zi pentru lectură, nu poate fi un bun predicator, un bun catehet, un bun misionar al Bisericii. Un astfel de preot chiar dacă este foarte inteligent și are darul vorbirii, chiar dacă are o îndelungată experiență și se bucură de admirația multora, mai curând sau mai târziu, sfârșește prin a nu mai interesa pe nimeni, pentru că nu mai are ce spune, i se învechesc clișeele”⁹³. Realitatea dovedește că preotului i se cere mereu ceva nou, ziditor, încurajator.

⁹² Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *op. cit.*, p. 159.

⁹³ Diac. Prof. Emilian Vasilescu, „Cultura preotului de astăzi”, B.O.R., Anul LXXIII, Nr. 7, iulie 1955, p. 643.

Cu toate că are o puternică înrădăcinare în valorile tradiției, nu i se va reproșa niciodată creativitatea, la diferite nivele și sensuri, dacă aceasta va nu neapărat ceva nou, revoluționar, cât ceva necesar, hrănitor sau vindecător. Departe de a fi un limitat, preotul este cel care va promova și va susține nenumărate procese creative, „expresii ale unor trăsături psihice ca: originalitatea, flexibilitatea și independența gândirii, fantezia vie, sensibilitatea, atracția necunoscutului, căutarea noului, ingeniozitatea”⁹⁴, care vor „condimenta” misiunea sa, în vederea, atât a progresului personal, diseminat apoi, cât și a pregătirii păstoriților, ca persoane gata de „împărtășit”.

Preoția este misiune și o funcțiune sacră prezentă în toate religiile și la toate formele de credință religioasă ale pământului. Recrutat prin alegere, prin sistemul transmisiunii sacre ereditare, preotul a fost totdeauna necesar vieții religioase și spirituale a oamenilor. Un pas serios înainte spre preoția cea adevărată a fost preoția Vechiului Testament preoție instituită de Dumnezeu prin Moise. Cartea Numeri ne arată pe larg cum a apărut preoția mozaică, al cărei prim reprezentant a fost Aaron: *„A zis Domnul către Aaron: Tu, fiii tăi și casa tatălui tău cu tine, veți purta păcatul pentru nepăsarea de locașul sfânt; iar tu și fiii tăi împreună cu tine, veți purta păcatul pentru nepăsarea de preoția voastră”* **(Numeri,18,1-2)**. Dar, preoții Vechiului

⁹⁴ Mircea Ștefan, *Lexicon Pedagogic*, Ed. Aramis Print, București, 2006, p. 74.

Testament pierduseră simțul misiunii lor. Uitaseră de poruncile lui Dumnezeu cu privire la conducerea poporului și se dădeau la fapte de exploatare și împilare a poporului. Proorocii Miheea, Ioil, Zaharia și Maleahii au cuvinte dure la adresa acestor preoți: *„Din pricina voastră Sionul va fi arat cu plugul, iar Ierusalimul va fi prefăcut într-un morman de ruine”*(**Miheea, 3,11**). Imaginea unor astfel de preoți este dezolantă și întristătoare.

Dar, Dumnezeu în mare lui iubire de oameni nu pute lăsa pe om să se prăbușească prin absența unei preoții adevărate și definitive.

Preoția creștină derivă direct din Marele Preot Iisus Hristos. Preoția Lui este nemuritoare, pentru că El este Fiul lui Dumnezeu „ ca rugător, sfințitor, mijlocitor și Mântuitor, Hristos este și rămâne izvorul și modelul preoției creștine”. Sfinții Apostoli fără să fie preoți propriu-ziși, au purtat o grijă deosebită de acest așezământ al Domnului Hristos, așezământ de care Biserica Lui era organic legată. Nimeni n-a reprezentat un chip mai ideal al îngrijitorului de suflete decât Sfântul Pavel, acest vas ales, el fiind citat de către doctrinarii preoției creștine ca model neîntrecut pentru cei ce vor să-și ia asupra lor această covârșitoare misiune. Sfântul Ioan Gură de Aur așează pe Pavel alături de îngeri pentru râvna și ascultare sa necondiționată față de Dumnezeu în slujba misiunii sale.

Preoția Noului Testament a fost continuată de preoția Sfinților Părinți. Dar, preoții patristici s-au aplecat cu grijă pioasă

asupra vieții preoțești și i-au consacrat tratate de o importanță deosebită pe care istoria preoției le cunoaște destul de bine.

Chipul preotului în Sfânta Scriptură se impune prin frumoase calități religioase, morale și sociale. Preotul patristic e continuarea și dezvoltarea preotului biblic. Ales și chemat de Dumnezeu, preotul lucrează din dragoste, în dragoste și pentru dragostea tuturor. Preoțimea ortodoxă de azi va câștiga mult împodobindu-se cu chipul preotului biblic și preotului patristic.

A vorbi despre preoție înseamnă a vorbi despre rostul și temeiul acestei slujiri, de conștiința chemării și darului ei, izvorul de inspirație pentru slujirea preoțească îl avem în Sfânta Scriptură și Sfânta tradiție. S-a vorbit și s-a scris mult despre slujirea preoțească, tema rămâne mereu actuală, mereu vie.

Slujirea preoțească își are temeiul în iconomia mântuirii. Adânc și revelator ne redă Sfântul Luca momentul chemării și alegerii Apostolilor : *„În zilele acelea Iisus a ieșit la munte ca să se roage și a petrecut noaptea în rugăciune către Dumnezeu; și când s-a făcut ziuă a chemat la Sine pe ucenicii Săi și a ales din ei doisprezece, pe care I-a numit Apostoli”*(**Luca VI, 12-13**).

Părinții și învățătorii Bisericii disting în iconomia și preoția mântuitoare a Domnului, trei slujiri: profetică, arhierească și împărătească, slujiri care se continuă de la Iisus Hristos în activitatea păstorului de suflete a preotului⁹⁵. Slujitor al lui Dumnezeu pentru cei credincioși, preotul ortodox are conștiința

⁹⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007,p.231.

că slujește timpului lui, cu întrebările și soluțiile ce trebuie căutate și aflate. El e dator să cunoască, deci, preocupările, scrisul, cultura vremii lui, „ pentru a nu cădea sub osânda unui înstrăinat, a unui izolat de viață.

III. 3. PREOTUL. IMAGINEA ȘI LUCRĂRILE SALE

Elogiul preoției, l-au făcut unii mari Părinți Bisericești în opere pastorale cunoscute, în tratate teologice și în cărțile de ritual. Elogiul preoției s-a făcut cu pilda marilor păstori creștini și a altor slujitori devotați sfintei lor misiuni, unii cunoscuți de noi alții smeriți ostenitori ale căror urme le-a scris sigur Domnul în Cartea Vieții. Elogiul preoției se face continuu prin sacrul ei oficiu, prin puterea și prin chemarea ei, care vin de dincolo de om prin necesitatea și prin binecuvântatele ei efecte în viața noastră religios-morală.

Biserica este opera și trupul lui Hristos în lume, între noi, preoția este organul prin care se face actual, activ, simțit, luminător, roditor și sfințitor harul dumnezeiesc acordat Bisericii. Preotul săvârșește lucrul lui Dumnezeu; preoția este acest lucru al lui Dumnezeu săvârșit de om cu puterea Lui;

preotul este astfel împuternicitul lui Dumnezeu pentru noi, este - cum îl numește Sfântul Apostol Pavel - „ omul lui Dumnezeu” (**I Timotei 6,11**). *”Când Mântuitorul a întâlnit pe Apostolii Săi cu putere de sus, a întărit prin ei pe toți slujitorii Săi în Biserica Sa, Hristos trimițând pe ucenicii Săi să propovăduiască în toată lumea cuvântul Lui, să învețe și să boteze popoarele; a dat prin ei acest mandat tuturor slujitorilor Săi; când Iisus Hristos a cerut Apostolilor Săi ca să săvârșească Sfânta Cină a jertfei euharistice, a cerut-o tuturor slujitorilor Săi până la sfârșitul veacurilor”.*

Preoția este prelungirea și perpetuarea misiunii sfinților apostoli în lume, este un mandat încredințat de „Mântuitorul slujitorilor Săi din toate timpurile. Preoția este o lucrare din lucrarea lui Hristos, putere din puterea lui Hristos, cuvânt din cuvântul lui Hristos, chemare din chemarea lui Hristos”. Preoția s-a bucurat de cinste în toate timpurile și în toate religiile.

Între preoția anticreștină și cea creștină se găsește distanța dintre religiile naturale omenești, denaturate, degenerate coborâte la nivelul superstiției păgâne sau al formalismului iudaic. Nici un zeu sau semizeu, nici un om divinizat, nici un pontifex maximus, nu a exercitat sacerdoțiul, ca funcție și ca misiune spirituală. Singurul Iisus Hristos a exercitat preoția cea nouă, ca har și ca misiune dumnezeiască, preoția ca un drept și ca un privilegiu al Fiului lui Dumnezeu, preoție ca mijlocire între oameni și Dumnezeu; preoția creștină vine din preoția lui Hristos, fiind un atribut al lui Iisus Hristos.

Mântuitorul a spus Apostolilor Săi: „ *Voi sunteți sarea pământului, iar dacă sarea se va strica, cu ce se va săra? Voi sunteți lumina lumii. Nu se poate cetatea să se ascundă stând deasupra muntelui, nici nu aprind făclia și o pun sub obloc, ci în sfeșnic și luminează tuturor celor ce sunt în casă*” **(Matei 5, 13-16)**. În aceste cuvinte dumnezeiești se cuprinde misiunea apostolică și preoțească. Nu se poate închipui apostolat și preoție fără deplină și riguroasă consecvență, între preot și preoție, între om și chemare. Preoția este mai întâi slujire cu sufletul, este atitudine interioară, este o convingere, o mărturisire. Dacă preotul face din Evanghelie o simplă carte de ritual din care citește credincioșilor pericopele indicate de tipic și eventual le explică bine, credincioșii nu vor vedea în Evanghelie decât” o carte de slujbă din care se fac citiri și care se sărută ca un obiect de cult”.

Cultul creștin este un cult în duh și adevăr; este o manifestare a credinței și a evlaviei, a unui sentiment curat, înălțător. Preotul trebuie să mediteze cu cutremur asupra acestui lucru pentru a nu deveni din ierurg un profanator. El trebuie să se știe totdeauna în prezența lui Dumnezeu, Căruia I se adresează cultul ca un suprem omagiu , ca actul religios cel mai important și să se reculeagă în adâncă stăpânire de sine și liniște, de smerenie și înălțare sufletească. În misiunea sa sacră, preotul nu este numai un liturghisitor, un propovăduitor și tălmăcitor al cuvântului lui Dumnezeu.

Înzestrat cu misiune și cu putere de sus, preotul este între noi încărcat cu o răspundere egală cu sfințenia, cu înălțimea și cu cinstea slujirii lui. Preotul este „un vas ales”, pentru un lucru sfânt, un om deosebit cu ceilalți. Faptele care pot fi pentru ceilalți indiferente sau tolerante, prin slăbiciunea omenească sunt pentru el necuviincioase și nepermise. Preotul trebuie să știe totdeauna că el nu se poate purta, manifesta, bucura, supăra, distra ca alții; nu poate vorbi și face ceva decât ca un preot. Lucrul acesta impune preotului un continuu examen de conștiință. Prin el ca slujitor și împuternicit al lui Dumnezeu, se slăvește sau se de faimă Dumnezeu; dacă preotul prin purtarea sa împotrivește voii lui Dumnezeu și dezmente cuvântul Lui, lumea va face cu atât mai ușor acest lucru. Răul se imită mai ușor decât binele. Preotul este apostol, care nu se mulțumește cu forme, nu caută lauda lumii, nu caută ale sale, ci se smerește și se străduiește să-l sporească și să-l facă mai bun. Lauda și câștigul lui este mântuirea sa și a credincioșilor săi. Un preot în întrecere cu lumea pentru bunuri și plăceri lumești, în atitudine de om cu pânțelele plin, superficial, uneori pedant și provocator prin lipsa sa de modestie, iată cum nu trebuie să fie preotul. Preotul este un om ca noi toți. El este covârșit de slujba sa, obligat la multă răbdare, la tact, la prudență, la înfrânare, la devotament, la spirit de sacrificiu.

Printre feluritele slujiri ale lui Dumnezeu de către om, nu vom putea găsi nici una mai frumoasă și mai înălțătoare decât preoția. Preoții sunt slujitorii lui Hristos, moștenitorii puterii și

slujbei apostolicești. Luați aminte - zice apostolul „ fiți cu băgare de seamă”, având o dregătorie așa de înaltă, ca să fiți lumina lumii și nimeni niciodată să vă găsească lipsuri. Pe culmi înalte este rânduit, așadar preotul, slujitorul lui Dumnezeu.⁹⁶

Sfântul Simeon Noul Teolog a fost întrebat odată: „ Cum trebuie să fie preotul? Eu nu sunt vrednic a fi preot, dar cum trebuie să fie un preot, știm. Sfântul Simeon a răspuns: Mai întâi de toate el trebuie să fie curat și trupește și sufletește; să nu fie părtaș la nici un păcat”.

„Slujirea noastră preotească”, zicea Sfântul Ioan de Kronstadt - „Este o lucrare cerească, o slujire a dreptății și sfințeniei, o slujire prin care sufletele se nasc din nou, se curăță, se sfințesc și se înalță spre desăvârșire”.

Preotul prin îndurările negrăite ale lui Hristos Domnul, se învrednicește de noianul întreg al darurilor lui Dumnezeu, prin deasa împărtășire cu Sfintele Taine, precum și prin săvârșirea celorlalte Taine ale Bisericii. El, preotul, „trebuie să viețuiască după toată buna cuviință, având în vedere darul pe care îl poartă și pe care trebuie să-l înmulțească la fel ca pe un talant , dat de Dumnezeu, pentru mântuirea lui și a credincioșilor lui”.

Mai înainte de toate, preotul trebuie să-și câștige prin harul lui Dumnezeu, darul cel mai necesar, dragostea evanghelică. De această dragoste el are nevoie în orice vreme, în orice clipă; când săvârșeste serviciul public sau particular, Taine și ierurgii,

⁹⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007,p.237.

preotul este dator să aibă duhul lui Hristos și să iubească păstoriții săi și pe toți oamenii, cu dragostea lui Hristos.

Preoția este frumoasă în toată slujirea și sub toate aspectele ei. Toate activitățile desfășurate de preot în parohia sa sunt de mult folos, dar pe lângă acestea, fiecărui preot îi este netăgăduit lipsa de a avea în sine și cu sine starea duhovnicească – duhul rugăciunii. Cuviosul Nil zice:” Fericit este acela care niciodată nu încetează a se ruga. Tu, preotule al lui Dumnezeu, prin glasul rugăciunii tale să cuprinzi picioarele nevăzute ale lui Dumnezeu și atunci inima ta cea întinată se va preface într-o comoară de aur neprețuit, într-un jertfelnic al Domnului”.

Preoții sunt purtătorii mărețelor învățături dumnezeiești ; ei sunt purtătorii mistriei darurilor lui Dumnezeu și sunt săvârșitorii Sfintelor Taine. Preoților odată cu harul li s-a dat și o putere pe care nu o are nimeni afară de cei aleși. Lor li s-a dat puterea de a lega pe cei păcătoși pentru iad, pentru a-i scoate de acolo. Mântuitorul a spus: „*Câte veți lega pe pământ vor fi legate și în ceruri și câte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în ceruri*”(Matei 18,18). Dar, preotul duhovnic trebuie să fie și sălaș al darului lui Dumnezeu, rugător, smerit, înțelept ca șarpele și curat ca porumbelul. Părintele duhovnicesc în scaunul mărturisirii este oarecum înlocuitorul lui Hristos. Duhovnicul trebuie să fie adânc pătruns de simțul compătimirii față de cei ce se căiesc. Sfântul Pavel zice: „ *Fraților, chiar de va cădea un o în păcat, voi, cei duhovnicești îndreptați pe unul ca acesta cu duhul blândeții*” (Galateni 6,1). Nu este nimic mai puternic decât

blândețea și mai viguros decât bunătatea, spunea Sfântul Ioan Hrisostom.

În bogatul și valorosul tezaur scris al Sfântului Apostol Pavel cele două epistole către Timotei și Tit, formează un grup omogen; ele sunt „singurele scrieri pauline destinate unor păstori de biserici locale, cu scopul de a-i ajuta să-și îndeplinească în cele mai bune condiții misiunea de Întâistătători ai credincioșilor”.

Două din disciplinele teologice – Noul Testament și Teologia Pastorală – se opresc cu atenție și interes deosebit asupra acestor epistole pastorale. Cea dintâi, caută să le aprofundeze înțelesul, iar cealaltă valorifică rezultatele cele dintâi pentru reușita pastorației de astăzi și de totdeauna. Fără să fie primele documente neotestamentare care atestă existența în Biserica creștină a unei ierarhii bisericești de drept divin, alcătuită din trei trepte, epistolele pastorale ale Sfântului Apostol Pavel reprezintă cea mai fermă confirmare acestui adevăr; dacă textul inițial al epistolei către Filipeni indică precis aceste trei trepte ierarhice epistolele pastorale ne familiarizează cu ideea trecerii la ceea ce se numește „succesiune apostolică”. Sfinții Timotei și Tit sunt considerați ca precursori firești ai deținătorilor actuali ai supremei slujiri preoțești în Biserică(arhieriei). Firi complet diferite, Sfinții Timotei și Tit au îndeplinit în locuri diferite aceeași misiune binecuvântată de locuitori apostolici cu aceleași succese, iar secretul succesului lor este din dorința de a se identifica cu năzuințele Sfântului Apostol Pavel. „Adevăratul cârmuitor bisericesc este cel ce în exercitarea succesiunii

apostolice lucrează așa cum ar lucra un apostol în locul său”. Misiunile îndeplinite de Sfinții Timotei și Tit stau mărturie despre elasticitatea metodologică a exercitării misiunii lor de ocârmuitori bisericești. Un ocârmuitor bisericesc este îndatorat să ia măsuri în privința reglementării vieții religioase a diferitelor categorii de credincioși, prevenind abuzurile care s-ar putea produce în acest sens. În sfârșit, ocârmuitorul bisericesc trebuie să aibă deosebită luare aminte pentru felul în care preoții și diaconii își îndeplinesc sfânta lor misiune, calificându-i după meritele lor reale și răsplătind vredniciile lor.

În scopul menținerii intacte a depozitului de credință este absolut necesar un cler anume rânduit pentru acest lucru. Una din datoriile de căpetenie ale Sfinților Tit și Timotei constă în. Recrutarea de cler. „Recrutarea preoților nu se face nici la întâmplare, nici la nimereală, ci în temeiul unui examen minuțios și temeinic al însușirilor lor”.

Credinciosul care aspiră la darul preoției, trebuie să fie ireproșabil,” fără prihană”(**I Timotei 3,2**). Candidatul la preoție trebuie să fie :

- *bărbat al unei femei;*
- *treaz;*
- *prudent;*
- *cuviincios;*
- *primitor de oaspeți;*
- *destoinic să învețe pe alții;*
- *nedat vinului;*

- *nedeprins să bată;*
- *necămătarnic;*
- *pașnic;*
- *neiubitor de argint;*
- *chivernisindu-și bine casa, având copii ascultători, cu toată bunăcuviința.*

Însușirile cerute de Sfântul Apostol Pavel, candidatului la preoție, au scopul de a înzestra clerul Bisericii creștine cu elemente pătrunse de duhul vocației pastorale.

Aproape aceleași condiții ca și candidații la preoție trebuie să le îndeplinească și candidații la treapta de diacon. Subordonați preoților, diaconii aveau însemnătate practică mult mai mare decât în zilele noastre. Ei purtau de grijă bolnavilor și săracilor, propovăduiau Evanghelia și întrețineau legătura Bisericii cu familiile credincioșilor. Suprema îndatorire care apasă pe umerii unui slujitor al lui Hristos este rezumată în cuvintele Sfântului Apostol Pavel către Timotei: „ *Să știi cum trebuie să te porți în casa lui Dumnezeu, care este Biserica lui Dumnezeu Celui Viu, stâlp și temelie a adevărului*”(I Timotei 3,15). Să slujești lui Dumnezeu care „*S-a arătat în trup, s-a îndreptat în Duhul, s-a văzut de îngeri, s-a propovăduit între neamuri, s-a crezut în lume și s-a înălțat întru slavă*”(I Timotei 3,16). „*Își dau oare seama toți păstorii Bisericii noastre de adâncimea tainei creștinătății și de îndatoririle care curg din cunoașterea ei?*”

CONCLUZII

Responsabilitatea preotului are în vedere mulțimea sufletelor ce nu pot fi prețuite în lumea aceasta. Turma cuvântătoare este atacată de dușmani de natură morală cum ar fi: „adulterul, necurătenia, nerușinarea, idolatria, înveninarea, vrășmășiile, certurile, mânia, clevetirile, murmurele, îngâmfările, neînțelegerile și altele, toate numite faptele cărnii”. Însă există o mare deosebire între păstorul oilor și cel al oamenilor: oamenii nu pot fi nicidecum tratați cu aceeași autoritate cu care sunt tratate animalele. Preotul nu poate folosi violența nici în acel mod în care o pot face judecătorii laici. Așadar este nevoie de convingere, nu de constrângere. Trebuie păstrat și echilibrul între acrivie și iconomie, în

funcție de situația și de starea sufletească a credinciosului, respectiv cu toate predispozițiile ei. Și aici, autorul acestei însemnate lucrări, face comparația cu recuperarea „oii pierdute”: omul rătăcit este mult mai mult greu de adus înapoi fără forță, ci numai prin **sfaturi (2 Tim. II, 25; Tit. I, 9; Tim. IV, 20)**. Dacă vom pune față în față primele dintre faptele milosteniei trupești și sufletești, și anume: a sătura pe cel flămând, respectiv a îndrepta pe cel ce greșeste, vedem de îndată superioritatea milosteniei sufletești. Revenind la cele afirmate mai sus cu privire la dragostea față de păstoriți, se amintește că: „Prin aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii Mei dacă vă veți iubi unul pe altul până la sacrificiul propriei vieți: căci cea mai mare dovadă de iubire este de a muri pentru cel pe care-l iubește cineva”⁹⁷. Sfântul Ioan Hrisostom compară, apoi, preoția creștină cu cea a lui Aaron. Diferența radicală constă în aceea că preoția creștină a fost instituită de Însuși Duhul Sfânt. O altă deosebire decurge din jertfa adusă la altar de slujitor: preotul creștin oficiază jertfa cea fără de sânge în care prin pogorârea duhului Sfânt pâinea și vinul se prefac în chip tainic în Trupul și Sângele Mântuitorului. Comparația cu jertfa făcută de proorocul

⁹⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007, p.240.

Ilie ne dă, iarăși, dimensiunea înfricoșată a preoției creștine. Desigur că sufletele omenești create nu pot să suporte vederea acestor minuni, drept care ele se petrec așa cum am arătat sub forma văzută și gustată a pâinii și a vinului.

Preoților creștini li s-a dat o putere care covârșește toate fapăturile create, văzute și nevăzute: „Aceia ale căror păcate le veți ierta vor fi iertate; și pe ale cărorora le veți ține vor fi ținute”⁹⁸. Acest lucru petrecându-se atât pe pământ cât și în ceruri preoții devin conlucrători în iconomia mântuirii cu Însuși Dumnezeu (**1 Cor. III, 6-9; XV, 10; 2 Cor. VI, 1**). Dacă adăugăm la aceste două taine (Spovedania și Împărtășania) și taina Botezului, poarta de intrare în comuniunea cu Dumnezeu și cu Biserica Sa, vedem că puterea și răspunderea preoțească nu au asemănare nici în cer, nici pe pământ. Cât de puerile, ca să ne exprimăm cu prea multă blândețe, ne par prin comparație „minunile” OZN-iste și „puterile” paranormale cu care suntem asediați în mass media contemporană. Acestea pot avea aderență și succes numai la acei la care legătura cu Biserica, Tainele – deci Harul – învățătura și liturghia

⁹⁸ Firmilian, Mitropolitul Olteniei, *Duhovnicul*, în rev.Mitropoliei Olteniei an VIII, 1956, nr.1-3,p.236.

s-au diluat la extrem prin fenomenul secularizării. Doar în condițiile acestea se poate explica și pierderea acelei facultăți esențiale dobândită în chip haric la Taina Mirungerii: - darul deosebirii duhurilor. Aceasta s-a petrecut, desigur, în mod treptat pe parcursul ultimelor veacuri, și s-a datorat, în cea mai mare măsură, percepției distorsionate de tip nestorian și augustinian, conform cărora cele cerești rămâneau tot mai mult „acolo și apoi”, oamenii gândind, din ce în ce mai mult, în sensul eshatonului iudaic de tip liniar-mesianic. Și astfel în locul contactului cu Împărăția și Tainele ei, acel eshaton adevărat creștin, care este un veșnic prezent s-a instaurat, gradual, acea percepție filosofică idealistă și abstractă, culminând cu necredința, agnosticismul și chiar ateismul de care am amintit, fie el de tip marxist, fie de tip new-age.

Același mare dascăl al teologiei ortodoxe românești - Părintele Profesor Spiridon Cîndea- în încheierea introducerii sale la această lucrare atenționează preotul din toate timpurile spunându-i: „Ia aminte, dar! Harul lui Dumnezeu te-a suit pe piscul cel mai înalt al slujirii preoțești. Ești puternic. Poți lega și dezlega sufletele. Poți scoate din iad sufletele și le poți băga în rai. Ai o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici

îngerilor, nici arhanghelilor. Ție ți-a dat, cât ești pe pământ, puterea aceasta de a ierta păcatele credincioșilor tăi. Ești puternic. Poți, cu fărâma ta de trup, în care pâlpâie sufletul, poți pogorî pe Dumnezeu din ceruri, ca să te sfințească și să te mântuie și ca și tu, la rândul tău, să sfințești și să mântui pe credincioșii tăi. Sfințește-te, îndumnezeiește-te cu trupul lui Dumnezeu cât mai des. Sfințește și îndumnezeiește la fel pe credincioșii tăi. Toată puterea aceasta este în mâna ta. Ți-a dat-o Dumnezeu. Dar ferește-te! Ia aminte că ești pe cel mai înalt pisc. Ia aminte și ferește-te! Ești înconjurat de ispite. Știi, doar, că piscurile cele mai înalte sunt cele mai bântuite de furtuni. Acolo, pe piscul amețitor de înalt pe care te găsești, suflă vântul cel mai puternic. Acolo, pe piscul acela amețitor, este gheață și zăpadă, când la poalele muntelui înfloresc crinii, înfloresc trandafirii. Ești pe loc înalt, sublim! Dar tocmai de aceea, ia aminte! Ferește-te!”⁹⁹

⁹⁹ Pr. Prof. Dr. Spiridon Cândea, *Sublimitatea preoției*, p.123.

BIBLIOGRAFIE

Izvoare:

1. *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.

2. Sf. Grigorie de Nazians, *Apologia*, *Migne III P.G.* tom. 35, col. 416B; vezi și Pr. Prof. D. Fecioru *Sf. Grigorie de Nazians – Despre preoție* în B.O.R. LXXXVI (1968).

3. Sfântul Grigorie de Nazianz, *Cuvânt de apărare pentru fuga în Pont după ce a fost hirotonit și pentru întoarcerea lui de acolo. În acest cuvânt și despre măreția slujirii preoțești, în Despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007.

4. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tâlcuirea Epistolei întâi către Corinteni, omilia XV, în Lumina Sfintelor Scripturi*, Antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur, Ed. Trinitas, Iași, 2007.

5. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2007.

Cărți:

1. Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Iubirea părintească, temelia vieții umane* la Constantin Mihoc, *Sfântul Vasile cel mare, dascăl al familiei creștine*, în *Studia Basiliana* III, Ed. Basilica, București, 2009.

2. I.P.S. Antonie Plămădeală, *Preotul în Biserică, în lume, acasă*, Sibiu, 1996.

3. Marcial Maciel, *Formarea integrală a preotului*, Ed. Sapienția, Iași, 2001.

4. Pr. Victor N. Popescu, *„Sufletul preotului în luptă cu ispitele”*, București, 1943.

5. Pr. Teofil (Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea), *Pentru un studiu românesc de Teologie Pastorală. Invitare deschisă adresată tuturor P.C. Părinți și frați preoți*, T.R., Anul XCI, nr. 49, Sibiu, 5 decembrie 1943.
6. Pr.Conf.Dr. Constantin Necula, *Propovăduire și educație socială*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2010.
7. Pr.Prof.Dr. Nicolae D.Necula, *Pastorația colectivă prin cult*, curs de Pastorală, Facultatea de Teologie Ortodoxă, București.
8. Pr.Dr. Joseph Allen, „*Slujirea Bisericii, chip al grijii pastorale*”, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2010.
9. Pr.Prof.Dr. Mihai Iosu *Recenzii și notițe bibliografice din literatura teologică cu specific pastoral*.
10. Pr. Prof. Dr. Mihai Iosu *Studii despre preocupările pastorale ale mitropoliților Nicolae Bălan și Nicolae Mladin*.
11. Pr.Prof. Dr. Mihai Iosu *Fă lucrul de evanghelist!*.
12. Pr.Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Predici*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2000.
13. Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *Sublimitatea preoției*, T.R., Anul XC.
14. Pr. Prof. Dr. Spiridon Căndea, *Studii și articole de Pastorală Ortodoxă*, Ed. Arhiepiscopiei Sibiului, 2002.
15. Pr.Prof. Dr. Vintilescu Petre, *Parohia ca teren de dezvoltare a spiritualității creștine*, București 1937.
16. Pr.Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia Ortodoxă*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986.

17.Pr.Prof. Univ. Dr. Petre Vintilescu, *Preotul în fața chemării sale de păstor al sufletelor*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2007.

18. Sfântul Anselm de Aosta la Raniero Cantalamessa, *Urcușul pe Muntele Sinai*, trad. de pr. Alexandru Modovan, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2008.

Studii și articole de reviste:

1. Bria Ion, *Eclezioologia pastorală*, în S.T. XXXI (1979) nr.1-4.

2. Firmilian, Mitropolitul Olteniei, *Duhovnicul*, în rev.Mitropoliei Olteniei an VIII, 1956, nr.1-3.

3.*Participarea la Liturghie și metode pentru realizarea ei*, București 1949, pg.23-34 (extras din B.O.R.).

4. Pr. Prof. Coman Ioan G., *Vocația și pregătirea pentru preoție*, S.T., Anul VI, nr. 5-6, mai-iunie 1954.

5. Pr.Prof. Sârbu C., *Duhovnicul cunoscător de suflete*, în rev.Mitropoliei Olteniei, an.IX, nr.3-4, Craiova, 1957.

6.Pr. Prof. Spiridon Căndea, „*Taina Sfintei mărturisiri ca mijloc de pastorație individuală*”, M. O., anul VIII nr.6-7, Craiova, 1956.

7. Pr.Prof. Ene Braniște, *Viața interioară și trăirea religioasă a preotului*, în B.O.R., 1981 nr.7-8.

8. Pr.Prof. Ene Braniște, *Legăturile preotului cu credincioșii*, în B.O.R. nr.3-4 / 1972.

9. Prof. Popescu Teodor M., *Sfințenia și răspândirea preoției*, în S.T. nr.3-4/1952.

- 10.** Prof. Popescu Teodor M., *Preotul văzut de credincioși*, B.O.R., Anul LXXIII, nr. 10, octombrie 1955.
- 11.** Prof. Popescu Teodor M., *Familia preotului*, M.O., Anul VII, nr. 7-9, iulie-septembrie 1955.
- 12.** Prof.Dr. Petru Deheleanu, *Moralitatea preotului și efectul rugăciunilor sale liturgice*, M.B., Anul XXVII, nr. 1-3, 1977.

CURRICULUM VITAE

CUPRINS

Introducere.....	
.....	3
Capitolul I. Viața și opera Părintelui Profesor S. Cîndea.....	6
Capitolul II. Pentru o mai bună pregătire a viitorilor preoți.....	14
II. 1. Rolul și rostul preotului.....	19
II. 2. Importanța vocației.....	42
II. 3. Recomandări de optimizare a misiunii sacerdotale.....	53
Capitolul III. Chipul și lucrarea preotului în viziunea distinsului dascăl de Teologie.....	58

III. 1. Sensul preoției la Sfinții Părinți.....	62
III. 2. Chipul preotului după Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți.....	67
III. 3. Preotul. Imaginea și lucrările sale.....	73
Concluzii.....	80
Bibliografie.....	84
Curriculum vitae.....	88
Cuprins.....	89
Declarație.....	